

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

[ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ]

[ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΛΕΝΗΣ]

Μεσολόγγι [2022]

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

[ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ]

[ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΛΕΝΗΣ]

Επιβλέπων καθηγητής
[Θεοφάνης Μαυριδάκης]

Μεσολόγγι [2022]

UNIVERSITY OF PATRAS

SCHOOL OF ECONOMICS & BUSINESS

DEPARTMENT OF MANAGEMENT SCIENCE AND
TECHNOLOGY

**FORMER DEPARTMENT OF BUSINESS
ADMINISTRATION AT MESSOLONGHI**

THESIS

DEVELOPMENT POTENTIAL OF THE EPIRUS
REGION

[ACHILLEAS LENIS]

Messolonghi [2022]

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εμφάνιση των περιφερειακών ανισοτήτων στον χώρο της Ευρώπης αποτελεί ουσιαστικά μία συνεχή πρόκληση για τον σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής της Ε.Ε, αλλά παράλληλα και για ίδια τα κράτη-μέλη. Καθοριστικό ρόλο σε αυτό μπορούν να παίξουν τα κράτη μέλη τα οποία θα πρέπει να υιοθετήσουν κατάλληλους τρόπους συνεργασίας και εθνικές πολιτικές για τον περιορισμό αυτών. Οι περιφερειακές ανισότητες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση και μείωση από την αρχή της εμφάνισης της περιφερειακής πολιτικής έως και την εποχή μας με αργούς ή με ταχείς ρυθμούς. Η ανάπτυξη των περιφερειακών ανισοτήτων πραγματοποιείται ουσιαστικά ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε εποχής, σε συνδυασμό με τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, οι οποίες επικρατούν στον ευρωπαϊκό χώρο ή στο εσωτερικό των κρατών-μελών και οι οποίες θεωρείται ότι μπορούν να διευκολύνουν ή να δημιουργήσουν προβλήματα στην ανάπτυξη των κρατών ή στην ανάπτυξη μίας περιφέρειας. Με τελικό στόχο την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοροπιών και τη διασφάλιση του στόχου της συνοχής, η περιφερειακή πολιτική πρέπει να προσαρμοστεί στις συνθήκες και τα δεδομένα κάθε κράτους μέλους. Τα κύρια ενδιαφέροντα αυτής της εργασίας είναι η κατανόηση της σημασίας των περιοχών, η μελέτη των μοναδικών ιδιοτήτων της Περιφέρειας Ηπείρου και η ανάλυση των δυνατοτήτων της.

ABSTRACT

The appearance of regional disparities in the European area is essentially a continuous challenge for the planning of the EU's regional policy, but also for the member states themselves. A decisive role in this can be played by the member states who should adopt appropriate cooperation methods and national policies to limit them. Regional disparities show significant increase and decrease from the beginning of the emergence of regional politics to the present time with slow or fast rates. The development of regional disparities is essentially carried out according to the requirements of each era, in combination with the economic and political conditions, which prevail in the European area or within the member states and which are considered to be able to facilitate or create problems in development of states or the development of a region. With the ultimate goal of eliminating regional imbalances and ensuring the goal of cohesion, regional policy must be adapted to the conditions and data of each Member State. The main interests of this paper are to understand the importance of the regions, to study the unique properties of the Epirus Region and to analyze its potential.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	12
1.1 Τι είναι η περιφέρεια	12
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	13
1.3 Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	14
1.4 ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ	14
1.5 Παράγοντες δημιουργίας περιφερειακών ανισοτήτων	14
1.5.1 Οι επιπτώσεις των περιφερειακών ανισοτήτων.....	15
1.5.2 Οι Περιφερειακές ανισότητες περίπτωση Περιφέρειας Ηπείρου.....	16
2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	17
2.1 Οι ελληνικές Περιφέρειες.....	17
2.2 Η Περιφέρεια της Ηπείρου.....	18
2.2.1. Οδικό δίκτυο και χερσαίες μεταφορές	22
2.2.2. Λιμάνια και Θαλάσσιες Μεταφορές.....	23
2.2.3. Αεροδρόμια και αεροπορικές μεταφορές.....	23
2.2.4. Τεχνικές υποδομές.....	23
2.2.5. Κατανομή πληθυσμού στη Περιφέρεια.....	24
2.3 Τουρισμός.....	25
2.4 Μακροοικονομικά στοιχεία.....	25
2.4.1 ΑΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου 2010-2016.....	25

2.5	Αγορά Εργασίας	26
2.6	Κοινωνική Συνοχή (Φτώχεια –Κοινωνικός Αποκλεισμός-Υγεία)	27
2.6.1	Υγεία στην Περιφέρεια Ηπείρου	28
3	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	29
3.1	Κλαδική	29
3.2	Πρωτογενής τομέας	29
3.3	Δευτερογενής τομέας.....	30
3.4	Τριτογενής τομέας	30
3.5	Η αγορά εργασίας ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας.....	31
3.5.1	Περιγραφικά η αγορά εργασίας.....	31
4.	Ανάλυση S.W.O.T.....	33
5.	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	38
5.1	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	39
5.1.1	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	39
6.	Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2014-2020.....	41
7.	Αναπτυξιακά προγράμματα Ευρωπαϊκής Ένωσης	49
8.	Στρατηγικός σχεδιασμός	50
8.1	Γενικά	50
8.2	Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)	51
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ/ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	63

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

Πίνακας 2.1 Ποσοτικά χαρακτηριστικά περιφερειών Ελλάδας.....	17
Πίνακας 2.2 Αποτελέσματα δεκαετίας του πληθυσμού στην Περιφέρεια Ηπείρου.....	20
Πίνακας 2.3 - Κατανομή πληθυσμού ανα περιφερειακή ενότητα.....	24
Πίνακας 2.4 : Αναφορά στο ΑΕΠ τις τελευταίας 7ετίας και η διαφορά στην μείωση του...	26
Πίνακας 4.1 – Γενική Ανάλυση SWOT Περιφέρειας Ηπείρου.....	34
Πίνακας 4.2 - Ανάλυση SWOT (τομέας προστασίας περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής...	34
Πίνακας 4.3 Ανάλυση SWOT (τομέας κοινωνικής μέριμνας, υγείας, παιδείας και αθλητισμού).....	36
Πίνακας 4.5 - Ανάλυση SWOT (Τομέας βελτίωσης διοικητικής ικανότητας).....	36
Πίνακας 4.4 - Ανάλυση SWOT (τομέας τοπικής οικονομίας και απασχόλησης).....	37
Εικόνα 2.1 - Η Περιφέρεια της Ηπείρου.....	19

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η «Περιφερειακή Ανάπτυξη» βασίζεται στην ανάγκη να επιτύχουν οι ανθρώπινες κοινωνίες αλλά και τα ίδια άτομα την κοινωνική και παράλληλα οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο σε σχετικό αλλά και απόλυτο επίπεδο. Σε γενικές γραμμές η ανάπτυξη μπορεί να συσχετισθεί με άμεσο τρόπο με το περιφερειακό και αστικό πρόβλημα, που τις περισσότερες φορές βασίζεται στην υστέρηση διαφόρων τμημάτων της κοινωνίας ή κάποιων κοινωνιών έναντι άλλων. Όλες οι ασκούμενες κρατικές πολιτικές επιδιώκουν στο πλαίσιο αυτό την ανάπτυξη και γενικότερα τις θετικές μεταβολές εκείνων των δεικτών που συνδέονται με αυτή. Οι διαφορές, οι οποίες εντοπίζονται στα επίπεδα ευημερίας των κατοίκων των διαφόρων περιφερειών μαρτυρούν ουσιαστικά την ανάγκη για ισόρροπη ανάπτυξη, δίνοντας έμφαση στην άρση των διαφόρων ανισοτήτων που χαρακτηρίζουν τις περιφέρειες (Πολύζος, 2011).

Η Περιφέρεια Ηπείρου βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της χώρας μας , αποτελώντας μία σημαντική Πύλη εισόδου - εξόδου προς την περιοχή των Βαλκανίων αλλά και προς τη Δ. Ευρώπη. Στην Περιφέρεια της Ηπείρου συμπεριλαμβάνονται 4 Περιφερειακές ενότητες, ενώ η συνολική της έκταση είναι 9.203 τ.χλμ, καλύπτοντας με τον τρόπο αυτό το 6,9% της συνολικής έκτασης της χώρας μας. Μία από τις πιο σημαντικές δημογραφικές τάσεις της Περιφέρειας μπορεί να θεωρηθεί η συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού. Τα έτη 2001-2011 η Περιφέρεια Ηπείρου εμφάνισε μεγάλη συρρίκνωση του μόνιμου πληθυσμού κατά 4,4%, (Γκόντας & Βλάχος, 2015). **Σύμφωνα με τα δεδομένα που παρουσιάζονται παραπάνω**, η Περιφέρεια Ηπείρου εμφανίζει **την** πιο μικρή πληθυσμιακή πυκνότητα **σε όλη τη χώρα**. Με βάση αυτά τα στοιχεία στη συγκεκριμένη εργασία θα παρουσιαστούν στοιχεία που αναφέρονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, προκειμένου να κατανοηθεί η ανάγκη προώθησης ενός στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξή της.

1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1 Τι είναι η περιφέρεια

Σύμφωνα με κάποιους επιστήμονες η περιφέρεια ορίζεται ως μια οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή. Τα όρια της περιφέρειας καθορίζονται με βάση κοινά χαρακτηριστικά των διαφόρων ενοτήτων από τις οποίες αποτελείται η περιφέρεια και τη μεταξύ τους λειτουργική αλληλεξάρτηση, είτε με βάση τα όρια μιας περιοχής επί της οποίας ασκείται οικονομική, πολιτική ή διοικητική εξουσία (Πολύζος, 2011). Με βάση τον Isard (1960), η περιφέρεια δεν αποτελεί μία ορισμένη περιοχή με αυθαίρετο τρόπο. Αποκτά νόημα μέσα από τα προβλήματα της και αποτελεί παράλληλα αντικείμενο της Περιφερειακής Επιστήμης. Επίσης υποστηρίζει ότι τα κριτήρια για τον διαχωρισμό του γεωγραφικού χώρου σε περιφέρειες είναι ποικίλα και καθορίζονται με βάση τον σκοπό της κάθε έρευνας.

Στη συνέχεια οι Christaller (1933) και Losch (1954) στα υποδείγματά τους προχώρησαν στην παρουσίαση ενός έμμεσου ορισμού της «περιφέρειας». Ειδικότερα, στο υπόδειγμα κεντρικής θέσης (central place theory) προσδιορίζουν ως περιφέρειες τα ιεραρχικά συστήματα των πόλεων ή των διαφόρων κεντρικών θέσεων. Επισημαίνουν παράλληλα ότι η σειρά μιας πόλης καθορίζεται τα ποικίλα αγαθά που παράγει και ταυτόχρονα από καθορίζεται από το σχετικό μέγεθος των διαφόρων περιοχών αγοράς για τα ποικίλα αγαθά (Πολύζος, 2011). Παράλληλα όπως επισημαίνουν οι Hoover και Giarratani (1985) ο καθορισμός της περιφέρειας καθορίζεται από τη χωρική της αλληλεξάρτηση ή σε κάποιες περιπτώσεις από τη λειτουργία της ως ιδιαίτερα σημαντική αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό οι περιφέρειες διακρίνονται, ως προς τον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας τους, από εσωτερική λειτουργική ολοκλήρωση, προκειμένου οι ροές προϊόντων, κεφαλαίου και εργασίας να είναι πιο μεγάλες στην περιφέρεια ως προς τις αντίστοιχες ροές, σε σχέση με κάποια άλλη περιφέρεια. Μέσα στην περιφέρεια οι διάφορες δραστηριότητες προσανατολίζονται προς ένα ενιαίο σημείο, ή σε κάποιες περιπτώσεις έναν ενιαίο κόμβο, ο οποίος «κυριαρχεί σε οικονομικό επίπεδο στην περιβάλλουσα περιοχή (Πολύζος, 2011).

Με βάση τον Πολύζο (2011), η περιφέρεια μπορεί να προσδιοριστεί ως μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από γεωγραφική συνέχεια και επίσης από την ύπαρξη μοναδικών χαρακτηριστικών ή γνωρισμάτων.

Επίσης, τα οικονομικά χαρακτηριστικά είναι τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά, τα οποία χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για την υποδιαίρεση του κάθε γεωγραφικού χώρου σε περιφέρειες είναι τα οικονομικά, με αποτέλεσμα τις περισσότερες φορές να γίνεται αναφορά σε οικονομικές περιφέρειες. Τέλος, ως πιο συνηθισμένη διαίρεση του γεωγραφικού χώρου στον τομέα της περιφερειακής ανάλυση θεωρείται η διοικητική και η αντίστοιχη αναφορά ταυτίζεται με τις διοικητικές περιφέρειες, σε περίπτωση που δεν υπάρχει ανάλογη διευκρίνιση (Πολύζος, 2011)

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ανάπτυξη τείνει να πραγματοποιηθεί τις περισσότερες φορές στον χώρο και κατά συνέπεια σε καθορισμένες περιοχές, που είναι αποδεκτές οι κοινωνικοοικονομικές αλλαγές. Είναι διάφορες διαδικασίες για την οικονομική, κοινωνική, πολιτική ανάπτυξη των περιφερειών. Ως αντικείμενο μελέτης της περιφερειακής ανάπτυξης μπορεί να θεωρηθεί η μελέτη των διαφόρων οικονομικών γεγονότων που πραγματοποιούνται, σε συγκεκριμένο χρόνο και χώρο, υπολογίζοντας μαζί και τις επιπτώσεις ανάλογα την γεωγραφική περιοχή. Τα τρία βασικά για την περιφερειακή ανάπτυξη είναι η μεγέθυνση, καθώς επίσης το εισόδημα, αλλά και η απασχόληση (Λιαργκόβας & Παπαγεωργίου, 2017).

Η περιφερειακή ανάπτυξη θεωρείται βασικό στοιχείο της προγραμματισμένης αναπτυξιακής διαδικασίας, αποτελώντας κατά συνέπεια ποικίλες πολιτικές και κοινωνικές επιλογές στον χώρο της περιφέρειας, με οποιονδήποτε τρόπο και αν οριοθετηθεί σε περιφέρεια και μέγεθος. Τα γνωρίσματα για την σύγχρονη περιφερειακή ανάπτυξη (Σκαρτσιούνης, 2017):

- Η μείωση των ποικίλων κοινωνικών ανισοτήτων .
- Η κοινωνική συνοχή
- Ανταγωνιστικότητα

1.3 Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο σχεδιασμός ή για κάποιους ο προγραμματισμός είναι η οργάνωση ενός σχεδίου που θα θέτει τις συντονισμένες ενέργειες, καθώς επίσης τα μέσα που χρησιμοποιούνται, αλλά και τη διοικητική οργάνωση για την υλοποίηση συγκεκριμένων μακροχρόνιων αντικειμενικών στόχων στα πλαίσια μια προκαθορισμένης στρατηγικής. Ο σχεδιασμός είναι ένα από τα βασικότερα στάδια στην περιφερειακή ανάπτυξη, και έχει παγκόσμια δράση. Η διαδικασία περιλαμβάνει τον καθορισμό ενός προβλήματος, την ανάλυση του σε στόχους και υποστόχους και την επίλυση τους (Σκαρτσιούνης, 2017)..

1.4 ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Η δημιουργία και η αναπαραγωγή των διαφόρων περιφερειακών ανισοτήτων βασίζεται στην ύπαρξη ποικίλων αιτιολογικών παραγόντων. Οι πιο σημαντικοί παράγοντες είναι οι εξής (Λιαργκόβας & Παπαγεωργίου, 2017):

- θέση της περιφέρειας στον καταμερισμό εργασίας
- πολιτιστικές δομές
- έλλειψη διάχυσης διαφόρων καινοτόμων δραστηριοτήτων
- περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία
- οικιστικό σύστημα
- δομή της οικονομίας κάθε περιφέρειας
- φυσικο – γεωγραφικές συνθήκες

Στη χώρα μας οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν ένα σοβαρό θέμα που απασχολεί τόσο τους πολίτες όσο και τον τομέα της Δημόσιας Διοίκησης (Λαγός, 2007).

1.5 Παράγοντες δημιουργίας περιφερειακών ανισοτήτων

Οι παράγοντες που ασκούν σημαντική επιρροή στις περιφερειακές ανισότητες στη χώρα μας μπορούν να χωριστούν σε ιστορικούς, γεωμορφολογικούς αλλά παράλληλα και σε οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες. Οι ιστορικοί παράγοντες εμφανίζονται ουσιαστικά

από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους και στη συνέχεια τη μικρασιατική καταστροφή και τη μεταπολεμική διαίρεση της Ευρώπης (Λιαργκόβας & Παπαγεωργίου, 2017).

Από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους ως σταθερό σημείο αναφοράς μπορεί να θεωρηθεί το νότιο τμήμα της χώρας, και στο πλαίσιο αυτό εξαιτίας των διαφόρων αλλαγών η Αθήνα παρουσίασε σημαντική οικονομική ανάπτυξη. Στη συνέχεια οι γεωμορφολογικοί παράγοντες μπορούν να συσχετισθούν ουσιαστικά με την προσβασιμότητα, καθώς επίσης με τις συνθήκες διαβίωσης και σε αρκετές περιπτώσεις με τα μεγέθη των τοπικών αγορών. Στις πεδινές και παράλιες περιοχές συγκεντρώθηκε περισσότερος πληθυσμός σε σχέση με τα νησιά και τα ορεινά. Επίσης η Ελλάδα αποτελείται από βουνά και νησιά πράγμα που δεν διευκολύνει την ομαλή ανάπτυξη. Επιπλέον, οι πολιτικοί παράγοντες στην δημιουργία ενός ισχυρού κράτους, και στην έλλειψη μια περιφερειακής-τοπικής διοίκησης. Η διαίρεση μέχρι πριν λίγα χρόνια της ιεραρχίας σε δήμους, περιφέρειες, κοινότητες δεν επέτρεπε την σωστή άσκηση των εξουσιών. Τα χρήματα για τις δημόσιες δαπάνες δεν κατανεμόταν στους λιγότερα ανεπτυγμένους νόμους, για να βοηθηθούν και να ανακάμψουν. Επίσης χρήματα από τα κοινοτικά προγράμματα σπαταλήθηκαν σε έργα μικρής ουσίας για ικανοποίηση εκάστοτε αναγκών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι παράγοντες, οι οποίοι αφορούν μία διάρθρωση των τοπικών οικονομιών και παράλληλα την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου. Οι καλύτερες οικονομίες εντοπίζονται ουσιαστικά σε αστικά κέντρα που ευνοούνται από την προσπάθεια προσέλκυσης νέων επενδύσεων και δραστηριοτήτων, οδηγώντας στην ανάπτυξή τους με καλύτερο τρόπο από κάποιες άλλες (Σκαρτσιούνης, 2017).

1.5.1 Οι επιπτώσεις των περιφερειακών ανισοτήτων

Η παρουσία ανισοτήτων σε μια περιφέρεια επιφέρει και κάποιες επιπτώσεις όπως είναι η αύξηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, τα κυκλοφοριακά προβλήματα, η ποιότητα διαβίωσης των πολιτών, η αύξηση των αξιών. Οδηγώντας έτσι σε μια παύση της ανάπτυξης. Αν οι περιφέρειες εκτός του μητροπολιτικού κέντρου δεν μπορέσουν να δυναμώσουν μέσα από επενδύσεις, αύξηση δραστηριοτήτων, για να προσελκύσουν κόσμο. Τότε θα μαζευτεί όλος αυτός ο κόσμος στα μεγάλα αστικά κέντρα για μια καλύτερη ζωή, οδηγώντας σε πληθυσμιακή ασφυξία (Beck & Levine, 2004).

1.5.2 Οι Περιφερειακές ανισότητες περίπτωση Περιφέρειας Ηπείρου

Οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες της Περιφέρειας Ηπείρου βασίζονται ουσιαστικά στην κυριαρχία της περιοχής των Ιωαννίνων, που αποτελούν τον βασικότερο πυλώνα ανάπτυξης στην περιφέρεια της Ηπείρου. Στον νομό Ιωαννίνων παρατηρείται η συγκέντρωση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού, καθώς και της απασχόλησης παράλληλα του δευτερογενούς αλλά και του τριτογενούς τομέα (Γεωργακοπούλου, 2015).

2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

2.1 Οι ελληνικές Περιφέρειες

Με τον Ν. 1622 / 1989 αποφασίστηκε ο διαχωρισμός των περιφερειών της χώρας μας, με βάση τον οποίο δόθηκε η δυνατότητα να καθοριστούν οι τοπικές αυτοδιοικήσεις και πιο συγκεκριμένα οι νομοί και οι περιφέρειες, που διακρίνονται με βάση τα παρακάτω χαρακτηριστικά : έδρα, πληθυσμός και έκταση. Η σύσταση της περιφέρειας γίνεται σε μία πιο ευρεία περιοχή της χώρας, με εξαίρεση το Άγιο Όρος, ενώ επίσης η κάθε Περιφέρεια διαθέτει προϋπολογισμό και τις δικές της αυτοτελείς υπηρεσίες, ενώ η εκλογή των οργάνων της γίνεται με καθολική ψηφοφορία, Οι αρμοδιότητες της κάθε Περιφέρειας ποικίλουν και αφορούν τον σχεδιασμό, τον συντονισμό και στη συνέχεια την εφαρμογή των πολιτικών, που αφορούν τα ζητήματα της κάθε περιοχής. Στη χώρα μας αριθμούνται 13 περιφέρειες (Καλαμπούκα, 2014).

Πίνακας 2.1 Ποσοτικά χαρακτηριστικά περιφερειών Ελλάδας

No	Περιφέρεια	Έδρα	Έκταση	Πληθυσμός (κάτοικοι)	Πυκνότητα πληθυσμού (κάτοικοι/km ²)	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (εκατομ. €)	Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (€)
1	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Κομοτηνή	14.157	606.170	42,82	9.265	15.272
2	Κεντρική Μακεδονία	Θεσσαλονίκη	18.811	1.874.590	99,66	32.285	16.559
3	Δυτική Μακεδονία	Κοζάνη	9.451	282.120	29,85	5.506	18.786
4	Ήπειρος	Ιωάννινα	9.203	336.650	36,58	5.079	14.221
5	Θεσσαλία	Λάρισα	14.037	730.730	52,06	11.608	15.772
6	Ιόνιοι Νήσοι	Κέρκυρα	2.307	206.470	89,5	4.130	17.726
7	Δυτική Ελλάδα	Πάτρα	11.350	680.190	59,93	10.659	14.332
8	Στερεά Ελλάδα	Λαμία	15.549	546.870	35,17	10.537	19.007
9	Αττική	Αθήνα	3.808	3.812.330	1001,11	110.546	26.968
10	Πελοπόννησος	Τρίπολη	15.490	581.980	37,57	9.809	16.580
11	Βόρειο Αιγαίο	Μυτιλήνη	3.836	197.810	51,57	3.330	16.638
12	Νότιο Αιγαίο	Ερμούπολη	5.286	308.610	58,38	7.646	24.828
13	Κρήτη	Ηράκλειο	8.336	621.340	74,54	11.243	18.421

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2001

Στη συνέχεια με τη διοικητική διαίρεση με βάση το σχέδιο του Καποδίστρια η χώρα μας χωρίστηκε σε 13 περιφέρειες και 51 νομούς καθώς επίσης και σε 1034 δήμους και κοινότητες, ενώ αποφασίστηκε η κατάργηση των επαρχιών. Σύμφωνα με αυτή την απόφαση, τα γεωγραφικά όρια των νομαρχιών θα ταυτίζονται με τα γεωγραφικά όρια των νομών, με εξαίρεση τους νομούς της Περιφέρειας ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και του νομού Αττικής. Με το σχέδιο του Καλλικράτη το 2010 αποφασίστηκε μείωση του αριθμού των Δήμων. Με βάση τη συγκεκριμένη τελευταία διοικητική διαίρεση η Ελλάδα διαιρέθηκε σε επτά αποκεντρωμένες διοικήσεις και στη συνέχεια σε δεκατρείς περιφέρειες και 325 δήμους. Πιο συγκεκριμένα οι δεκατρείς περιφέρειες είναι οι εξής (Καλαμπούκα, 2014):

- 1) Δυτικής Μακεδονίας
- 2) Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- 3) Κεντρικής Μακεδονίας
- 4) Θεσσαλίας
- 5) Ηπείρου
- 6) Αττικής
- 7) Στερεάς Ελλάδας
- 8) Δυτικής Ελλάδας
- 9) Ιονίων Νήσων
- 10) Πελοποννήσου
- 11) Κρήτης
- 12) Β. Αιγαίου
- 13) Ν. Αιγαίου

2.2 Η Περιφέρεια της Ηπείρου

2.1.1 Γενικά Στοιχεία

Βρίσκεται στη βορειοδυτική Ελλάδα, η Ήπειρος είναι μια ορεινή, αραιοκατοικημένη περιοχή (πληθυσμιακή πυκνότητα χώρας 81,96 κάτοικοι ανά τ.χλμ.). Ο συνολικός πληθυσμός της περιφέρειας ανέρχεται σε 336.856 κατοίκους, βάσει της απογράφης του 2011 που αντιπροσωπεύει μόνο το 3% του ελληνικού πληθυσμού (Γεωργακοπούλου, 2008).

Εικόνα 2.1 - Η Περιφέρεια της Ηπείρου

Εσωτερικά συνορεύει με τις εξής περιφέρειες της χώρας μας (Δελλάρης, 2002):

- Ιόνια νησιά (δυτικά)
- Δυτική Ελλάδα (νότια)
- Θεσσαλία (νοτιοανατολικά)
- Δυτική Μακεδονία (βορειοανατολικά)

Η Περιφέρεια της Ηπείρου συνορεύει βορειοδυτικά με την Αλβανία και στη συνέχεια δυτικά με την Ιταλία, με βάση το λιμάνι της Ηγουμενίτσας. Η έκτασή της είναι 9.203τ.χλμ., καταλαμβάνοντας το 6,9% της συνολικής έκτασης της χώρας μας. Στην Περιφέρεια Ηπείρου συμπεριλαμβάνονται οι παρακάτω τέσσερις Νομοί (Γεωργακοπούλου, 2008):

- 1) Νομός Πρεβέζης
- 2) Νομός Ιωαννίνων
- 3) Νομός Θεσπρωτίας
- 4) Νομός Άρτης

Η έδρα της Περιφέρειας Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα, τα οποία αποτελούν παράλληλα και πρωτεύουσα του ομώνυμου Νομού.

Πίνακας 2.2 : Αποτελέσματα δεκαετίας του πληθυσμού στην Περιφέρεια Ηπείρου

	2001	Πληθυσμός	2011	Ποσοστιαία εξέλιξη
Περιφέρεια Ηπείρου	324.541		336.856	3,79%
Σύνολο Χώρας	10.964.020		10.815.197	-1,36%

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας παρουσίασε διακυμάνσεις τις τελευταίες δεκαετίες. Ειδικότερα, την περίοδο μεταξύ 1991-2001 ο πληθυσμός παρουσίασε μείωση κατά 0,84% φτάνοντας τους 324.541 κατοίκους, ενώ την επόμενη δεκαετία (2001-2011) παρουσίασε σημαντική αύξηση της τάξης του 3,8% προσεγγίζοντας τους 336.856 κατοίκους (Δελλάρης, 2002).

2.2.2 Ο ρόλος της Περιφέρειας Ηπείρου και η γεωγραφική της θέση

Η οροσειρά της Πίνδου αποτελεί την ένωση των Αλβανικών Άλπεων, λειτουργώντας ως το φυσικό και παράλληλα γεωγραφικό σύνορο της Περιφέρειας με τη Θεσσαλία (στο νότιο τμήμα) και στη συνέχεια με τη Δυτική Μακεδονία (στο βόρειο τμήμα). Σε γεωμορφολογικό επίπεδο η Περιφέρεια χωρίζεται στις παρακάτω τέσσερις (4) ζώνες (Γεωργακοπούλου, 2008):

α) η ευρύτερη ζώνη των διαφόρων ορεινών και παράλληλα ημιορεινών περιοχών. Στη συγκεκριμένη ζώνη παρουσιάζονται μειωμένες αναπτυξιακές δυνατότητες, εξαιτίας της απομόνωσης σε γεωγραφικό πλαίσιο και της μορφολογίας του εδάφους

β) η παράκτια ζώνη μεταξύ των νομών Πρεβέζης και Θεσπρωτίας. Κύρια χαρακτηριστικά αυτής της παράκτιας ζώνης θεωρούνται η αλιεία, οι θαλάσσιες μεταφορές και η τουριστική ανάπτυξη

γ) η ζώνη γεωργικής γης, η οποία διακρίνεται για τη δυνατότητα υψηλής απόδοσης, στην οποία συμπεριλαμβάνεται οι νοτιοδυτικές περιοχές της Περιφέρειας και παράλληλα συγκεντρώνεται το πιο μεγάλο μέρος των διαφόρων αρδευτικών έργων

δ) η ζώνη των ορεινών όγκων κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας Ηπείρου στους νομούς Άρτας και Ιωαννίνων, εμφανίζοντας τη δυνατότητα τουριστικής ανάπτυξης, σύμφωνα με τα διάφορα συγκριτικά της πλεονεκτήματα.

Οι πιο σημαντικοί ποταμοί της Περιφέρειας Ηπείρου είναι οι εξής (Χρηστάκης, 2006):

- 1) ο Αχελώος
- 2) ο Αώος
- 3) ο Αχέροντας
- 4) ο Καλαμάς
- 5) ο Λούρος
- 6) ο Άραχθος

Οι πιο σημαντικές παράλληλα λίμνες της Περιφέρειας Ηπείρου είναι οι εξής (Χρηστάκης, 2006):

- 1) τεχνητές λίμνες της Άρτας και του Λούρου ποταμού
- 2) τεχνητές λίμνες: των Πηγών Αώου, του Πουρναρίου
- 3) μικρές λίμνες Ζαραβίνα, Ζηρός και Μαύρη
- 4) λίμνη υγροβιότοπος της Λαψίστας
- 5) λίμνη Ιωαννίνων

Στη συνέχεια οι κυριότερες λιμνοθάλασσες μπορούν να θεωρηθούν η λιμνοθάλασσα Σαγιάδας Θεσπρωτίας και παράλληλα οι λιμνοθάλασσες Λογαρού και Τσουκαλιού. Στην Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζονται αρκετές θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας.

Στο πλαίσιο αυτό σύμφωνα με την υφιστάμενη διεθνή και εθνική νομοθεσία στην Περιφέρεια ως θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές συμπεριλαμβάνονται οι εξής (Γεωργακοπούλου, 2008) :

- 2 εθνικοί δρυμοί στην περιοχή Βίκου – Αώου και Πίνδου
- 3 Εθνικά πάρκα
- 1 Περιοχή Οικοανάπτυξης, η οποία βρίσκεται στη Λίμνη Παμβώτιδας
- 1 Υγρότοπος διεθνούς σημασίας στην περιοχή του κόλπου του Αμβρακικού
- 28 περιοχές που εντάσσονται στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
- 2 Αισθητικά δάση και παράλληλα 2 Διατηρητέα μνημεία της Φύσης

- 2 Ειδικά προστατευόμενες περιοχές με βάση το πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης
- 34 Καταφύγια Άγριας Ζωής
- Τοπία με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος, τα οποία παρουσιάζονται κυρίως στην παράκτια περιοχή, και πιο συγκεκριμένα από τις εκβολές του Αχέροντα ως τη Σαγιάδα και στη συνέχεια στον ορεινό όγκο στο κέντρο της περιοχής

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι γνωστή για την εκτεταμένη πολιτιστική της κληρονομιά γιατί περιβάλλεται από μοναδικά πλεονεκτήματα σε όλη την επικράτειά της. Υπάρχουν πολυάριθμα βυζαντινά και μεταβυζαντινά κτίσματα, κυρίως εκκλησίες και μοναστήρια, καθώς και τοξωτά γεφύρια και πολυάριθμες αρχιτεκτονικά σημαντικές πόλεις (Δελλάρης, 2002).

2.2.1. Οδικό δίκτυο και χερσαίες μεταφορές

Η Περιφέρεια Ηπείρου πιστεύεται ότι είναι απομονωμένη από τη Μακεδονία και τη Στερεά Ελλάδα για τους πιο θεμελιώδεις λόγους, όπως το οδικό δίκτυο και τις συγκοινωνιακές υποδομές γενικότερα, τις δύσκολες καιρικές συνθήκες και την ορεινή γεωμορφολογική της σύνθεση. Με την ανάπτυξη των αυτοκινητόδρομων «Ιόνια Οδός» και «Εγνατία Οδός», έχει αυξηθεί σημαντικά η δυνατότητα σύνδεσης της Περιφέρειας Ηπείρου με τη Νότια Ελλάδα, καθώς και η σύνδεσή της με την Κ. και τη Β. Ελλάδα. Οι πιο σημαντικοί οδικοί άξονες στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι εξής (Δελλάρης, 2002):

- Εγνατία Οδός,
- Π.Ε.Ο. Αντιρρίου-Ιωαννίνων,
- Π.Ε.Ο. Κοζάνης-Ιωαννίνων,
- Ιόνια οδός
- Ε.Ο. Τρικάλων-Ιωαννίνων,
- Ε.Ο. Ηγουμενίτσας-Πρέβεζας,
- Εθνικό Οδικό Δίκτυο Ιωαννίνων-Άρτας
- Εθνικό Οδικό Δίκτυο Ιωαννίνων-Κακαβιάς
- Εθνικό Οδικό Δίκτυο Ιωαννίνων-Ηγουμενίτσας
- Ε.Ο. Φιλιππιάδας-Πρέβεζας,

Στην συγκεκριμένη Περιφέρεια δεν λειτουργεί σιδηροδρομικό δίκτυο. Η υπανάπτυκτη υποδομή μεταφορών της Περιφέρειας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη σιδηροδρομικού δικτύου και στο ανεπαρκές οδικό δίκτυο.

2.2.2. Λιμάνια και Θαλάσσιες Μεταφορές

Στην Περιφέρεια Ηπείρου λειτουργούν 4 λιμάνια. Το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Ελλάδας, είναι εθνικής σημασίας. Αυτό το λιμάνι εξυπηρετεί κυρίως επιβάτες, αν και είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μια ακτοπλοϊκή σύνδεση σε εθνική και παγκόσμια κλίμακα. Ακόμα, υπάρχουν τα λιμάνια της Πάργας, της Σαγιάδας και της Πρέβεζας, η οποία έχει πρωτίστως εμπορικό χαρακτήρα αλλά επικεντρώνεται και στη φιλοξενία τουριστικών σκαφών. Τα λιμάνια αυτά αποτελούν μικρά επιβατικά λιμάνια με τουριστικό χαρακτήρα (Δελλάρης, 2002).

2.2.3. Αεροδρόμια και αεροπορικές μεταφορές

Όσον αφορά τις αεροπορικές υποδομές το μοναδικό αεροδρόμιο το οποίο λειτουργεί στην Περιφέρεια της Ηπείρου είναι ο Κρατικός Αερολιμένας Ιωαννίνων με το όνομα «Βασιλεύς Πύρρος». Στο αεροδρόμιο Ιωαννίνων εξαιτίας των ποικίλων κλιματολογικών και γεωμορφολογικών συνθηκών τα τελευταία χρόνια έχει αποφασιστεί η πλήρης ανακατασκευή των εγκαταστάσεων του, επιδιώκοντας την κάλυψη με τον τρόπο αυτό περισσότερων εσωτερικών και εξωτερικών πτήσεων. Επίσης, σημαντική θεωρείται η λειτουργία του αεροδρόμιου του Ακτίου το οποίο καλύπτει περισσότερο τις ανάγκες της Θεσπρωτίας και της Πρέβεζας (Χρηστάκης, 2006).

2.2.4. Τεχνικές υποδομές

Στην περιφέρεια Ηπείρου σε σχέση με την υποδομή για την παραγωγή ενέργειας είναι σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Με την υλοποίηση έργων σε όλη την περιφέρεια (αιολικά, υδροηλεκτρικά, ηλιακά) αποδεικνύεται σε κέντρο παραγωγής ενέργειας, με πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης μελλοντικά (Γεωργακοπούλου, 2008).

2.2.5. Κατανομή πληθυσμού στη Περιφέρεια

Πίνακας 2.3 - Κατανομή πληθυσμού ανα περιφερειακή ενότητα.

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
	ΑΣΤΙΚΟΣ	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	65.574	30.863	71.464
ΑΡΤΑ	24.427	0	43.450
ΠΡΕΒΕΖΑ	20.795	9.547	27.149
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ	0	17.813	25.774
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	110.796	58.223	167.837

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Η ανεργία στην Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζει σημαντική πτώση τα τελευταία χρόνια. Πιο συγκεκριμένα μεγαλύτερη πτώση παρουσιάστηκε ουσιαστικά κατά το 2017, όπου η μείωση προσέγγισε το 5,50%. ενώ το 2018 εμφάνισε η μείωση προσέγγισε το 3,65% (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018)

Στοιχεία Απασχόλησης

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας, όπως επισημαίνει η ΕΣΥΕ κατά τα έτη 2012-2016 εμφάνιζε 142.020 άτομα, προσεγγίζοντας με τον τρόπο αυτό το 42,2% των μόνιμων κατοίκων της Περιφέρειας. Παράλληλα συνολικά από το εργατικό δυναμικό οι άνεργοι αποτελούσαν το 18,3% του. Επιπλέον από το σύνολο του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας Ηπείρου 22,15% του εργατικού δυναμικού απασχολούταν στον πρωτογενή τομέα, ενώ στη συνέχεια ένα ποσοστό 19,73% απασχολούνταν στον δευτερογενή τομέα, και ένα ποσοστό 53,0% απασχολούνταν στον τριτογενή τομέα (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

Ενώ στον δευτερογενή τομέα είναι ορατές σχετικά σταθερές τιμές, η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα σε συνδυασμό με την άνοδο στον τριτογενή τομέα μπορεί επίσης να θεωρηθεί σημαντική. Παρόλα αυτά, όπως αποδεικνύεται από τη σύγκριση με τις υπόλοιπες ελληνικές Περιφέρειες, η Περιφέρεια Ηπείρου εξακολουθεί να παρουσιάζει διακριτό προσανατολισμό στον πρωτογενή τομέα.

Στη συνέχεια, με ποσοστά 32,82% και 30,76%, αντίστοιχα, του συνόλου των απασχολουμένων, οι Περιφερειακές Ενότητες Άρτας και Πρέβεζας έχουν τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Η Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων, από την άλλη, έχει τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Υπάρχει αξιοσημείωτη συγκέντρωση διαφόρων διοικητικών υπηρεσιών, βιοτεχνικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, καθώς και πανεπιστημίου (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

2.3 Τουρισμός

Στην Περιφέρεια της Ηπείρου υπάρχουν ποικίλοι φυσικοί πόροι, δημιουργώντας τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των διαφόρων μορφών του εναλλακτικού τουρισμού. Κύριες μορφές τουρισμού είναι οι εξής (Χρηστάκης, 2006):

- 1) Εκπαιδευτικός τουρισμός
- 2) Θρησκευτικός τουρισμός
- 3) Αθλητικός τουρισμός
- 4) Αγροτουρισμός
- 5) Θεματικός και Εναλλακτικός τουρισμός

2.4 Μακροοικονομικά στοιχεία

Η οικονομία της Περιφέρειας Ηπείρου εμφάνισε από το 2004 μέχρι το 2008 στο πλαίσιο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της (ΑΕΠ) αύξηση σε ποσοστό 17,7%). Από το 2009 έως και το 2011 η αύξηση ήταν της τάξεως (9,5%) στο ΑΕΠ. Την ίδια περίοδο το αντίστοιχο ΑΕΠ ήταν στη χώρα μας 1,9%, ενώ το 2011 προσέγγιζε το 8,2% (Γκόντας & Βλάχος, 2015).

2.4.1 ΑΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου 2010-2016

Σε επίπεδο Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, η Περιφέρεια Ηπείρου είναι από τις φτωχότερες στην Ελλάδα. Όπως έχει αλλάξει το έθνος συνολικά, έτσι και η Περιφέρεια Ηπείρου έχει αλλάξει με την πάροδο του χρόνου. Κατά την περίοδο 2010 –2016 η μείωση του ΑΕΠ στην Περιφέρεια Ηπείρου προσέγγιζε το -20%, ενώ την περίοδο 2013 –2016 η

μείωση προσέγγιζε το -1%. Ως προς τις Ενότητες, σε όλες παρουσιάστηκε την περίοδο 2010–2016 μείωση του ΑΕΠ τους.

Η πιο μικρή μείωση παρουσιάστηκε στις Ενότητες Πρέβεζας (-15%) και Ιωαννίνων (-18%). Όλες οι Ενότητες σημείωσαν μείωση την περίοδο 2013–2016, με εξαίρεση την Ενότητα Ιωαννίνων στην οποία καταγράφηκε αύξηση κατά +6%.

Πίνακας 2.4 : Αναφορά στο ΑΕΠ τις τελευταίας 7ετίας και η διαφορά στην μείωση του

Χρονολογία	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	%Δ 2010- 2016	%Δ 2013- 2016
Ιωάννινα	2.463	2.323	2.068	1.908	1.967	1.946	2.013	-18%	6%
Αρτα	919	845	785	770	732	720	715	-22%	-7%
Πρέβεζα	822	783	712	747	697	705	700	-15%	-6%
Θεσπρωτία	726	660	622	564	558	555	532	-27%	-6%
Ήπειρος	4.930	4.611	4.187	3.989	3.955	3.925	3.960	-20%	-1%

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2011

2.5 Αγορά Εργασίας

Όπως φαίνεται από τη χαμηλή κατάταξή της ως προς το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ), η Περιφέρεια Ηπείρου είναι μια από τις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες. Η απασχόληση καλύπτεται κατά κόρον από τον τριτογενή τομέα με 60%, ακολουθώντας στη συνέχεια ο πρωτογενής τομέας με ποσοστό 20% και τελειώνοντας με τον τομέα της μεταποίησης στο 15%. Η εμφάνιση αναδιάρθρωσης στα μερίδια απασχόλησης σε καθέναν από τους κύριους οικονομικούς τομείς της περιοχής μπορεί να θεωρηθεί αξιοσημείωτη δεδομένης της μείωσης της συνολικής απασχόλησης μεταξύ 2008 και 2014 και της εμφάνισης αυτών των αλλαγών. Ειδικότερα ο πρωτογενής τομέας παρουσίασε αύξηση της συμμετοχής του, καθώς εμφανίζεται πιο ανθεκτικός στην κρίση. Η βιομηχανία και οι κατασκευές εμφάνισαν σημαντική πτώση, ενώ ο τουρισμός και το εμπόριο αύξησαν ελάχιστα το μερίδιό του. Αντίθετα, αν και έχουν χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής από το

σύνολο του έθνους, ο χρηματοοικονομικός, ακολουθούμενος από τους επαγγελματικούς και άλλους τομείς υπηρεσιών δεν παρουσίασε μείωση της απασχόλησης (Γκόντας & Βλάχος, 2015).

Υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης της απασχόλησης παρατηρούνται στον τομέα της αυτοαπασχόλησης, ενώ η εκ περιτροπής εργασία, η προσωρινή απασχόληση και η μερική απασχόληση αυξάνονται επίσης. Η Περιφέρεια απέχει από τον στόχο απασχόλησης που καθορίστηκε για το έτος 2020, αν και λιγότερο από ότι συνολικά η χώρα (70%). Η Περιφέρεια διακρίνεται από υπαλλήλους με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, καθώς και ποσοστά συγκέντρωσης που εμφανίζονται στην αυτοαπασχόληση και στην αναλογία βοηθών απασχόλησης στον τομέα της οικογενειακής επιχείρησης, πέρα από τη δυσμενή θέση των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας. Ταυτόχρονα, η αντίσταση στην κρίση είναι εμφανής σε βιομηχανίες με μεγάλη εξαγωγική δραστηριότητα, όπως ο κλάδος των χημικών, η φαρμακευτική παραγωγή και η κατασκευή μεταλλικών προϊόντων (Γκόντας & Βλάχος, 2015).

2.6 Κοινωνική Συνοχή (Φτώχεια –Κοινωνικός Αποκλεισμός-Υγεία)

Εκτός από τους νέους και τις γυναίκες που πλήττονται από την ανεργία, η Ήπειρος είναι η φτωχότερη περιοχή της Ελλάδας. Τα άτομα με αναπηρία πλήττονται δυσανάλογα από τη φτώχεια και την κοινωνική απομόνωση. Οι αποκλίσεις στην πρόσβαση σε ευκαιρίες στον τομέα της απασχόλησης συνδέονται στενά με την αδυναμία κοινωνικής ένταξης και τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν οι προαναφερθείσες ομάδες και άλλες ευάλωτες ομάδες (Gondas & Vlachos, 2015).

Στο παρελθόν, η κοινωνική οικονομία έπαιξε σημαντικό ρόλο στον μετριασμό των διαφόρων αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Οι ευάλωτες ομάδες ήταν οι άμεσοι ωφελούμενοι και σημαντικές παρεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν με πρωτοβουλία των τοπικών κοινωνιών για να βοηθηθούν αυτές οι ομάδες να επανενταχθούν στην κοινωνία. Επίσης στην Περιφέρεια της Ηπείρου, παρατηρείται σε αρκετές περιπτώσεις έντονος κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού (Γκόντας & Βλάχος, 2015).

2.6.1 Υγεία στην Περιφέρεια Ηπείρου

Όσον αφορά την παροχή υγειονομικής περίθαλψης στη συγκεκριμένη Περιφέρεια καθώς και στη γύρω περιοχή λειτουργούν 22 Μονάδες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και 5 Νοσοκομεία στον τομέα της υγείας. Το σημαντικότερο ζήτημα στην Περιφέρεια Ηπείρου σχετίζεται με τις γεωγραφικές και κοινωνικοοικονομικές ανισότητες στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη στην περιοχή. Πρέπει να επισημανθεί η ύπαρξη πολυάριθμων ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών που χαρακτηρίζονται από την περιορισμένη πρόσβαση των κατοίκων τους σε υπηρεσίες υγείας, όπως και η επικράτηση πολλών κατοίκων που δεν έχουν την απαραίτητη ασφαλιστική κάλυψη και διαμένουν κάτω από το όριο της φτώχειας, καθιστώντας αδύνατο το να έχουν ίση πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

Η πρόσβασή τους στην απασχόληση και την εργασία θεωρείται σε αυτό το περιβάλλον ως προβληματική και η κατάσταση της υγείας τους θεωρείται εύθραυστη. Αν και πολλές κλίνες στις νοσοκομειακές δομές της Περιφέρειας έχουν αναβαθμιστεί, είναι σαφές ότι λείπουν ειδικές μονάδες, γεγονός που μειώνει την αποτελεσματικότητα και υποβαθμίζει την ποιότητα των διαγνώσεων ενώ υποβαθμίζει και την αποτελεσματικότητα των θεραπειών (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

3 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

3.1 Κλαδική

Ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια ανέρχεται σε 30,854. Η συγκέντρωση των επιχειρήσεων γίνεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, αλλά και στον δευτερογενή.

3.2 Πρωτογενής τομέας

Στην περιφέρεια Ηπείρου κυρίως ο πρωτογενής τομέας εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία, ποιο συγκεκριμένα στην πτηνοτροφία, αιγοπροβατοτροφία, αλλά και στην παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων. Αποτελώντας την μια σημαντική οικονομική βάση για την Ήπειρο, καθώς τα προϊόντα αυτά εξάγονται. Στην συνεισφορά της οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας βοηθούν επίσης σημαντικά η αλιεία, μαζί με την ιχθυοκαλλιέργεια οι οποίες είναι αναπτυγμένες και ανταγωνιστικές στις εξαγωγικές επιδόσεις. Στα νότια της περιφέρειας υπάρχει ικανοποιητική παραγωγή σε φυτικής παραγωγής προϊόντα όπως τα εσπεριδοειδή, τα ακτινίδια και προϊόντα ξύλου, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό μια ένωση των προϊόντων παραγωγής και του εμπορίου. Οι επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι πολύ σημαντικές. Συνολικά, στην Περιφέρεια Ηπείρου δραστηριοποιούνται 1.943 επιχειρήσεις, Οι περιοχές της Περιφέρειας με τις σημαντικότερες παραγωγικές δυνατότητες στο πρωτογενή τομέα, είναι (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, στο οποίο καλύπτονται όλοι οι τομείς
- Η πεδιάδα της Άρτας-Φιλιππιάδας συμπεριλαμβανομένης και της Πρέβεζας.(για όλους τους κλάδους).
- Οι ορεινές περιοχές των Ιωαννίνων (όπως το Καλπάκι, Αν. Ζαγόρι, Ζίτσας, Μετσόβου, Τζουμέρκων) για κτηνοτροφία.
- Η Σαγιάδα, ο Αμβρακικός κόλπος, ο Λούρος ποταμός (ιχθυοκαλλιέργειες).

3.3 Δευτερογενής τομέας

Οι δομημένες Βιομηχανικές Περιοχές Ιωαννίνων και Πρέβεζας έχουν αναπτυχθεί στη δευτερογενή οικονομία της Περιφέρειας Ηπείρου. Ο δείκτης βιομηχανικής ανάπτυξης και ο μεταποιητικός τομέας παρουσιάζουν αμφοτέρως πτωτική τάση. Η πλειονότητα των μεταποιητικών εγκαταστάσεων στην περιοχή δίνει μεγάλη έμφαση στη διαχείριση της προσπάθειας που απαιτείται για την επεξεργασία των διαφόρων αγαθών του πρωτογενούς τομέα. Η μεταποιητική δραστηριότητα επικεντρώνεται κυρίως σε βιομηχανίες που ασχολούνται άμεσα με τη μεταποίηση προϊόντων από τον πρωτογενή τομέα, αλλά συγκεντρώνεται επίσης σε μεγάλο βαθμό σε βιομηχανίες που εξυπηρετούν ουσιαστικά αποκλειστικά την τοπική αγορά. Όπως σημειώνεται ότι στο 75% περίπου των μονάδων εργάζονται μόνο 1-2 εργάτες, η πλειονότητα των παραγωγικών εγκαταστάσεων της περιοχής λειτουργούν ως απλά βιοτεχνικά εργαστήρια οικογενειακού τύπου. Σε γενικές γραμμές κύρια χαρακτηριστικά του δευτερογενούς τομέα θεωρούνται τα εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Ανεπαρκής προβολή και παράλληλα προώθηση των διαφόρων τοπικών προϊόντων στον εθνικό και διεθνή χώρο.
- Ανεπαρκής αξιοποίηση των διαφόρων τοπικών πρώτων υλών
- Ελλιπής παρουσία τοπικών υποστηρικτικών δομών και εκπαίδευσης των εργαζομένων σε επιχειρηματικό τομέα
- Μικρή προστιθέμενη αξία και παράλληλα περιορισμένη απασχόληση, σε συνδυασμό με μικρή διεισδυτικότητα και ελλιπής εφαρμογή στρατηγικής Marketing,
- Μικρό μέγεθος τοπικών επιχειρήσεων

3.4 Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα της Περιφέρειας Ηπείρου συμπεριλαμβάνονται πολλοί και παράλληλα επιμέρους υπό-κλάδοι. Οι βασικότεροι από αυτούς είναι οι εξής :

- άμυνα
- δημόσια διοίκηση
- εκπαίδευση
- υγεία
- τουρισμός

- ασφάλειες
- τράπεζες
- εμπόριο
- μεταφορές

Η συμβολή του τριτογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση και το ΑΕΠ της περιφερειακής οικονομίας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Δεν μπορεί να λεχθεί ότι η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα στην Ήπειρο υστερεί σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, διότι οι υπηρεσίες που προσφέρονται εκεί θεωρούνται καλές. Ο τουρισμός, παρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής της Ηπείρου, θεωρείται σημαντικός πλουτοπαραγωγικός πόρος, με αποτέλεσμα η τουριστική βιομηχανία να παρουσιάζει διαρκή ανάπτυξη, παρόλο που πραγματοποιείται με αργούς ρυθμούς.

Ο Πρωτογενής Τομέας συνεισφέρει σχεδόν στο 7,4% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) της Περιφέρειας Ηπείρου, το οποίο είναι μεγαλύτερο από το γενικό ποσοστό της χώρας που είναι 3,69%. Το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό (13,2) συνεισφέρει ο δευτερογενής τομέας, το οποίο είναι μικρότερο από το συνολικό ποσοστό του έθνους 13,82% και ως εκ τούτου είναι κατώτερο. Με ποσοστό 79,39% έναντι του συνολικού ποσοστού 82,49% της χώρας, ο τριτογενής τομέας μπορεί να θεωρηθεί πιο σημαντικός (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

3.5 Η αγορά εργασίας ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

3.5.1 Περιγραφικά η αγορά εργασίας

Σύμφωνα με τα δεδομένα της κατάστασης απασχόλησης της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2018, στην Περιφέρεια της Ηπείρου, οι απασχολούμενοι ήταν 110.500 άτομα, ενώ οι άνεργοι ήταν 23.100. Παράλληλα ο αριθμός των μη ενεργών ατόμων προσεγγίζει τα 156.200, ενώ το συνολικό ποσοστό ανεργίας προσεγγίζει το 17,3%. Με βάση τις προβλέψεις του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού για την Περιφέρεια Ηπείρου, επισημαίνεται η πρόβλεψη για την αυξητική τάση της απασχόλησης από το 2014 και έπειτα. Παράλληλα προβλέπεται να αυξηθούν σε μεγάλο βαθμό έως το 2022 οι νέες θέσεις εργασίας. Ειδικότερα, οι πάροχοι υπηρεσιών και οι πωλητές έχουν τις μεγαλύτερες ευκαιρίες εργασίας (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

Η ζήτηση για ανθρώπινο δυναμικό του εμπορικού και του τομέα της υγείας αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά. Από την άλλη, η ζήτηση για αγρότες και κτηνοτρόφους, καθώς και για διαχειριστές παραγωγής, εξειδικευμένων υπηρεσιών, λιανικού και χονδρικού εμπορίου, επιχειρήσεων, εστιατορίων, ξενοδοχείων και άλλων υπηρεσιών, αναμένεται να μειωθεί σημαντικά. Οι υπάλληλοι γενικών καθηκόντων αντιμετωπίζουν μέτρια μείωση της ζήτησης. Ειδικότερα (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Οι περισσότεροι άνεργοι στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας είναι πρώην εργαζόμενοι στον κλάδο των προσωπικών υπηρεσιών, ακολουθούμενοι από ανειδίκευτους και εργαζόμενους γραφείου στον κατασκευαστικό και βιομηχανικό τομέα, γενικούς πωλητές και εργάτες οικοδομών.
- Οι μικροί επαγγελματίες και οι ανειδίκευτοι εργαζόμενοι είναι πιο διαδεδομένοι στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας από τους εργαζόμενους γραφείου και το ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα των προσωπικών υπηρεσιών.
- Σημαντική είναι η διαθεσιμότητα ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων για την ειδικότητα των ανειδίκευτων εργαζομένων στον κλάδο της βιομηχανίας και των κατασκευών και ακολουθούν οι υπάλληλοι γραφείου. Έπειτα έρχονται οι πωλητές και μετά αυτοί που παρέχουν προσωπικές υπηρεσίες, ενώ εργάζονται και ως αναπληρωτές εκπαιδευτές.
- Οι περισσότεροι άνεργοι στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας, σύμφωνα με δημοσιεύματα, είναι οι υπάλληλοι γραφείου και οι προσωπικές υπηρεσίες. Οι πωλητές, οι οικιακές βοηθοί και στη συνέχεια οι τεχνικοί οικοδομής και συντήρησης των πολυάριθμων κτιρίων και άλλων οικοδομικών έργων αποτελούν την τελευταία ομάδα ανέργων.

4. Ανάλυση S.W.O.T

Προκειμένου να κατανοηθούν οι δυνατότητες ανάπτυξης της Περιφέρειας της Ηπείρου στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί η ανάλυση S.W.O.T, η οποία αφορά τα δυνατά στοιχεία της περιφέρειας, τις αδυναμίες της, τις ευκαιρίες, και τις απειλές της. Με βάση τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Περιφέρειας Ηπείρου (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

Πίνακας 4.1 – Γενική Ανάλυση SWOT Περιφέρειας Ηπείρου

S	<p>Strengths</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικός Πρωτογενής και Τριτογενής Τομέας • Εξειδίκευση σε: Τουρισμός-Πολιτισμός, Πρωτογενής, Πληροφορική • Λάδι – Εσπεριδοειδή – Αγοσπρόβατα – Πτηνοτροφία • Πανεπιστημιακή Κοινότητα – Υγεία – Πληροφορική – Περιβάλλον – Πρωτογενής • Σημαντικό λιμάνια αλλά λίγα – Ηγουμενίτσα Πύλη – Εγνατία – Βασσαλονίκη – Μικεδονία • Ιστορική και πολιτισμική παράδοση • Αδριατική – Ιόνιο – Αλβανία • Παραγωγή φυσικού κάλου – Νατούρα 	W	<p>Weaknesses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αεροδρόμια – Σιδηρόδρομος – Νοτιο Οδικό Δίκτυο • Χαμηλή ποιότητα τουριστικών υποδομών • Πολύ χαμηλές επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία από τις επιχειρήσεις • Χαμηλή ικανότητα απορρόφησης καινοτομιών από τις επιχειρήσεις • Χαμηλή εξωστρέφεια – Κανάλια προώθησης – Πιστοποίηση – Συσκευασία • Λύματα /Απόβλητα Κτηνοτροφίας • Αδύναμο περιφερειακό σύστημα διαχείρισης της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνολογίας • Χαμηλή συνεργασία ανάμεσα στους τοπικούς φορείς
O	<p>Opportunities</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος με πολιτισμό και γεωργία-τρόφιμα - Ιχθυοκαλλιέργειες • Βιομηχανία της Εμπειρίας -Διεθνές πολιτισμικό προϊόν • Εκσυγχρονισμός πρωτογενή τομέα και επακόλουθ στροφή σε νέες καλλιέργειες • Εφαρμογές πληροφορικής και ενεργειακών και περιβαλλοντικών τεχνολογιών στους κλάδους εξειδίκευσης (cleantech) • Cluster Υγείας – Βιοτεχνικής – Ευξίας • Αξιοποίηση ΑΕΙ-ΤΕΙ στον πρωτογενή τομέα • Δημοκρατική Οικονομία – Χαιματηρία – αρχιτεκτονολογία • Μιλέ ανάποδη – Αδριατική – Ιόνιο 	T	<p>Threats</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας της κρίσης • Σημαντικά εμπόδια στην επιχειρηματικότητα λόγω δυσκολίας πρόσβασης από τον νότο • Σημαντικός διεθνής ανταγωνισμός στους κλάδους εξειδίκευσης • Καθυστερήση της κατασκευής της Ιόνιας οδού • Αδριατική – Ιόνιο – Αλβανία

Πηγή : Περιφέρεια Ηπείρου, 2018

Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση SWOT για κάθε τομέα, όπως αυτή παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο

Πίνακας 4.2 - Ανάλυση SWOT (τομέας προστασίας περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Γεωγραφική θέση που καθιστά την Ήπειρο σημαντική Πύλη της Ελλάδας προς τα Βαλκάνια και την Ευρωπαϊκή Ένωση. - Υπαρξη ολοκληρωμένων (Εγνατία Οδός και σε φάση ολοκλήρωσης (Ιόνια Οδός) αυτοκινητόδρομων. - Συνεχώς βελτιούμενο εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο. - Υπαρξη τοπικού (Ιωάννινα) και διεθνούς (Ακτιο) αεροδρομίου. - Υπαρξη υποθαλάσσιας ζεύξης Πρέβεζας- Ακτίου. - Πρόσβαση σε φυσικό περιβάλλον υψηλής ποιότητας και κάλλους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Γεωγραφική θέση που αυξάνει το κόστος των παραγόμενων προϊόντων. - Γεωμορφολογία που δημιουργεί ενδοπεριφερειακές ανισότητες. - Έλλειψη, ορθά χωροθετημένου περιφερειακού αεροδρομίου με επαρκείς εθνικές και διεθνείς συνδέσεις. - Έλλειψη σιδηροδρομικού δικτύου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάδειξη της Περιφέρειας σε ενδιάμεσο κόμβο Δευρωπαικών Δικτύων, προς τα Βαλκάνια, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. - Ευκαιρίες ανάπτυξης σημαντικών κλάδων της οικονομίας, με την στήριξη των βελτιωμένων υποδομών προσαρμοσότητας. - Λιμάνια (Ηγουμενίτσα και Πρέβεζα) και τελωνεία (Κακαβιά, Μέριτση και Μαυρομάτι) που αποτελούν σημεία διασυνοριακής ανάπτυξης. - Δημιουργία πάλου συνδυασμένης μεταφορικής και μεταποιητικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή του λιμένα Ηγουμενίτσας. - Ευκαιρίες ανάπτυξης περιοχών με φυσικό περιβάλλον υψηλής ποιότητας και κάλλους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση βασικών υποδομών προσαρμοσότητας και συνδυασμένων μεταφορών (Ιόνια οδός, αυτοκινητόδρομος Ε65, σιδηροδρομικό δίκτυο). - Διηλεκτικός ανταγωνισμός στον τομέα των υποδομών και των υπηρεσιών λόγω εγγύτητας στα Βαλκάνια.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ -ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
<ul style="list-style-type: none"> - Απαράμιλλο φυσικό κάλλος, πλούσιο υδάτινο δυναμικό και βιοποικιλότητα, που καθιστούν την Ηπειρο σημαντικό τουριστικό προορισμό. - Προστατευόμενο φυσικό περιβάλλον, με θεσμικά οριοθετημένες περιοχές (28% της συνολικής της έκτασης καταλαμβάνεται από περιοχές του Δικτύου "NATURA 2000", πχ Εθνικά Πάρκα και Περιοχές Οικονομικής Ανάπτυξης). - Ολοκληρωμένος σχεδιασμός υποδομών διαχείρισης υγρών και στεγρών αποβλήτων με έργα σε φάση υλοποίησης. - Επαρκές και αξιοποιήσιμο δυναμικό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (υδάτινο δυναμικό, δασικός πλούτος, υπολείμματα αγροτικών εκμεταλλεύσεων κλπ), που δημιουργεί ευεπίθετες προϋποθέσεις για την χρήση αιεφόρων μορφών ενέργειας. 		<ul style="list-style-type: none"> - Αξιοποίηση ενδεχόμενης διέλευσης διακρατικών αγωγών φυσικού αερίου με τη δημιουργία Εταιρείας Παροχής Αερίου (ΕΠΑ) Ηπείρου. - Δημιουργία εγκαταστάσεων αποκεντρωμένης χρήσης φυσικού αερίου (CNG/LNG) και αυτόνομου τοπικού δικτύου παροχής του. - Αναβάθμιση των αστικών μεταφορών με τη χρήση "πράσινων" φυλοπεριβαλλοντικών οχημάτων και τεχνολογιών. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ρύπανση των υδάτων λόγω ιχθυοκαλλιεργειών, αγροτικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων. - Μείωση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για έργα – ενέργειες βελτίωσης της ποιότητας ζωής. - Ανεξέλεγκτη αστικοποίηση λόγω πλημμελούς εφαρμογής χωροταξικών πολιτικών.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ -ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
<ul style="list-style-type: none"> - Επαρκείς δημόσιες (Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, νοσοκομείο Χατζηκόστα κλπ) και ιδιωτικές υποδομές υγείας με υπερεθνική εμβέλεια. - Υψηλού επιπέδου ερευνητικές υποδομές και υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). - Υψηλού επιπέδου ερευνητικές υποδομές και υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ΤΕΙ Ηπείρου, Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου). - Κεκτημένη τεχνογνωσία από την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Μη ύπαρξη επαρκών και με κατάλληλες προδιαγραφές αθλητικών εγκαταστάσεων. - Ανεπαρκείς υποδομές προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία των κτιριακών εγκαταστάσεων των υπηρεσιών της Περιφέρειας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Περαιτέρω οργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών υγείας, που θα καταστήσει την Περιφέρεια σε κέντρο αναφοράς για τη Δυτική Ελλάδα και τα Βαλκάνια. - Συνέργεια με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το Τ.Ε.Ι. Ηπείρου και το Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου για την ανάδειξη της περιοχής σε κέντρο βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας & εκπαίδευσης, για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. - Συνεχής βελτίωση του μορφωτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού στην Ηπειρο. - Ανάπτυξη εφαρμογών πληροφορικής, ενεργειακών και περιβαλλοντικών τεχνολογιών. - Αξιοποίηση των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής για την ανάπτυξη ειδικών αθλητικών 	<ul style="list-style-type: none"> - Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ -ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
<ul style="list-style-type: none"> - Αναθεώρηση του Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδιασμού σε φάση ολοκλήρωσης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Πληρμελής εφαρμογή Χωροταξικών πολιτικών. - Συγκρούσεις και αδυναμίες σχεδιασμού χρήσεων γης. - Εμφάνιση ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών ανισοτήτων. - Χαμηλή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριοτήτων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Οικονομική κρίση που υποβάθμισε την ποιότητα ζωής των κατοίκων. - Δυσμενές περιβάλλον λόγω της οικονομικής κρίσης.

Πηγή : Περιφέρεια Ηπείρου, 2018

Πίνακας 4.3 Ανάλυση SWOT (τομέας κοινωνικής μέριμνας, υγείας, παιδείας και αθλητισμού)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ, ΥΓΕΙΑ, ΠΑΙΔΕΙΑ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
-	- Υψηλό ποσοστό ανεργίας. - Ιδιαίτερα χαμηλό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. - Ύπαρξη έντονων ενδοπεριφερειακών διαφορών μεταξύ των Π.Ε. της Ηπείρου καθώς και μεταξύ αστικών κέντρων και υπαίθρου. - Χαμηλή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων. - Προβλήματα αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και οι οικογενείές τους	- Αξιοποίηση του πλούσιου ιστορικού και πολιτιστικού αποθέματος για την ανάπτυξη οικονομικά πρόσφορων δραστηριοτήτων.	- Οικονομική κρίση με επιπτώσεις στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.
- Επαρκείς υποδομές κοινωνικής μέριμνας με περιφερειακή εμβέλεια.	-	- Η περαιτέρω οργάνωση των υπηρεσιών υγείας θα καταστήσει την Περιφέρεια σε κέντρο αναφοράς για όλη τη Δυτική Ελλάδα και τα Βαλκάνια.	- Υψηλοί δείκτες γήρανσης και πληθυσμιακή ερήμωση.

Πηγή : Περιφέρεια Ηπείρου, 2018

Πίνακας 4.4 - Ανάλυση SWOT (τομέας τοπικής οικονομίας και απασχόλησης)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3: ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
- Πλούσιοι φυσικοί πόροι, μακρόχρονη ιστορία και έντονο πολιτισμικό απόθεμα, που συνδυάζονται αρμονικά δημιουργώντας μία ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής, ως βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού και του τουρισμού της ενδοχώρας. - Ύπαρξη πολλών μη αστικών περιοχών με ιδιαίτερα ελκυστικά χαρακτηριστικά διαβίωσης. - Διατήρηση σε μεγάλο βαθμό του παραδοσιακού τρόπου ζωής.	- Παραθαλάσσιος θερινός τουρισμός μέσης ποιότητας, με πολύ χαμηλή πληρότητα και χωρίς προσέλκυση τουριστών εκτός της Περιφέρειας. - Ελλιπώς οργανωμένος πρωτογενής τομέας με παρωχημένες και ανεπαρκείς υποδομές (εγχειροβελτιωτικά έργα, αγροτικός εξηλεκτρισμός κλπ). - Ισχυρές συγκεντρώσεις εξειδικεύσεις της αγροτικής δραστηριότητας σε ζώνες και	- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και δραστηριοτήτων, με επίκεντρο το προστατευόμενο φυσικό περιβάλλον και το πλούσιο ιστορικό και πολιτισμικό απόθεμα. - Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων και δημιουργία νέων υποδομών. - Ανάπτυξη και αξιοποίηση πολλών μη αστικών περιοχών, με υψηλή ποιότητα φυσικού περιβάλλοντος και ελκυστικά χαρακτηριστικά διαβίωσης. - Ενιαία και ολοκληρωμένη διαχείριση του τουριστικού προορισμού "Ηπειρος" (brand name) και καθιέρωσή του ως προορισμό 4 εποχών. - Αξιοποίηση εφαρμογών διαδικτύου για την προβολή του τουριστικού προϊόντος.	- Αναρχη και κατά τόπους υπέρμετρη τουριστική εκμετάλλευση, που μπορεί να πλήξει το φυσικό κάλος και τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά της περιοχής. - Έλλειψη αποσαφηνισμένου πλαισίου ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και δραστηριοτήτων. - Η αλλαγή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην τοπική παραγωγή που χαρακτηρίζεται από παραδοσιακές καλλιέργειες και σημαντικό προστατευτισμό. - Καθυστερήση των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών στην
- Πρωτογενής τομέας που συνιστά πυλώνα ανάπτυξης για την περιοχή. - Παρουσία περιοχών γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, κυρίως στις πεδινές περιοχές των Π.Ε. Πρέβεζας και Άρτας. - Επίτευξη οικονομικών κλίμακας, ιδιαίτερα στους κλάδους των	-	- Συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας στην παραγωγή ποιοτικών, επώνυμων γεωργικών, κτηνοτροφικών και προϊόντων υδατοκαλλέργειας, που παρουσιάζουν διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση στην Ελληνική, Ευρωπαϊκή και Διεθνή αγορά.	

<p>αιγοπροβάτων, της πτηνοτροφίας, της χοιροτροφίας, των εσπεριδοειδών και του λαδιού.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υπαρξη σημαντικών ιχθυοκαλλιεργητικών μονάδων. - Υπαρξη σημαντικών μεταποιητικών μονάδων επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων. Θετική αλληλεξάρτηση του πρωτογενούς τομέα με την αγροτική βιομηχανία. 	<p>περιοχές που είναι "εξαρτώμενες" από παρωχημένα είδη καλλιεργειών, με μη αποδοτικό αποτέλεσμα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εξωστρέφεια και μικρή ανταγωνιστική ικανότητα σημαντικών αγροτικών προϊόντων, λόγω έλλειψης πιστοποιήσεων και τυποποίησης. - Κατακερματισμός του αγροτικού κλήρου και η έλλειψη αναδασμών. - Προβληματικό πλαίσιο αδειοδοτήσεων, νομοθετική πολυπλοκότητα και διοικητικές καθυστερήσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> - Μεγάλες δυνατότητες για την ανάπτυξη πιστοποιημένης βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. - Μεγάλες δυνατότητες επέκτασης των θερμοκηπιακών καλλιεργειών. - Ευκαιρίες ανάπτυξης βιοτεχνικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα αγροτικά προϊόντα και τις υδατοκαλλέργειες. - Προώθηση και αύξηση των ιχθυοκαλλιεργειών. 	<p>αγροτική παραγωγή που μπορεί να επιφέρει συρρίκνωση.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Έλλιπης πολιτική διαχείρισης των βοσκοτόπων. - Επιφυλακτικότητα των νέων για το επάγγελμα του αγρότη.
	<ul style="list-style-type: none"> - Υψηλή εξάρτηση της οικονομίας από τον τομέα των Δημόσιων υπηρεσιών. - Μικρή παρουσία βιοτεχνικής και βιομηχανικής δραστηριότητας. - Υπαρξη πολύ μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων, που αδυνατούν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας. - Έλλειψη προσανατολισμού και εξειδίκευσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα για την περιοχή. - Έλλειψη νοοτροπίας και μηχανισμών στοχευμένης επαγγελματικής κατάρτισης. - Έλλειψη εξωστρέφειας και 	<ul style="list-style-type: none"> - Εμπέδωση νοοτροπίας συνεργατικών συμπράξεων (clusters). - Προοπτική ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του ΤΕΙ Ηπείρου σε συνάφεια με τους δυναμικούς κλάδους της τοπικής οικονομίας. - Σημαντική ερευνητική προσπάθεια για την εισαγωγή και διάδοση νέων καλλιεργειών. - Ανάδειξη των παραδοσιακών χαρακτηριστικών της τοπικής κτηνοτροφίας για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας. - Μετεξέλιξη του παραδοσιακού 	<ul style="list-style-type: none"> - Έντονο μεταναστευτικό ρεύμα άνεργων πτυχιούχων στο εξωτερικό.
	<ul style="list-style-type: none"> - εδαγωγικών δραστηριοτήτων. - Ανεπαρκής προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων στην εγχώρια και διεθνή αγορά. - Οι απασχολούμενοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν το 28,3% του συνόλου των απασχολούμενων. 	<p>αγρότη σε σύγχρονο επιχειρηματία με διαρκή εκπαίδευση και κατάρτιση.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υποκατάσταση εισοδημάτων με ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών μέσω ειδικών μορφών τουρισμού. - Ενεργοποίηση του ρόλου του "γεωπόνου - κτηνιάτρου" εκτροφής. - Αξιοποίηση της κεκτημένης τεχνογνωσίας από την υλοποίηση των μεγάλων έργων υποδομών στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου. 	
		<ul style="list-style-type: none"> - Αξιοποίηση κοινοτικών μέτρων και πόρων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. 	

Πηγή : Περιφέρεια Ηπείρου, 2018

Πίνακας 4.5 - Ανάλυση SWOT (Τομέας βελτίωσης διοικητικής ικανότητας)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΤΕΡΙΑΟΤΗΤΑ 4: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.)			
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Οργανωμένη δομή των υπηρεσιών βάσει νομοθεσίας. - Πιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών βάσει προτύπων διαχείρισης ποιότητας (ISO, Διαχειριστική Επάρκεια). - Ποσοστό 60% περίπου των υπαλλήλων είναι πτυχιούχοι ΠΕ και ΤΕ. - Επάρκεια υλικοτεχνικής υποδομής. - Υπαρξη πληθώρας πρωτογενών στοιχείων και δεδομένων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δομή των υπηρεσιών, που ορίζεται από την κεντρική κυβέρνηση. - 43% των υπαλλήλων είναι μεγαλύτεροι των 55 ετών και παρουσιάζουν αδυναμία προσαρμογής σε νέα δεδομένα. - Έλλειψη στοχοθεσίας και δεκτών αποδοτικότητας των υπηρεσιών. - Μη παρακολούθηση του φάρτου εργασίας των υπαλλήλων. - Αδυναμία συνολικής παρακολούθησης των έργων του φορέα από την Διοίκηση. - Χαμηλή συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων. - Στέγαση πολλών υπηρεσιών σε μισθωμένα και διάσπαρτα κτίρια. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανασχεδιασμός των δομών και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών της Περιφέρειας. - Ενεργοποίηση τμήματος εσωτερικού ελέγχου (τμήμα ποιότητας και αποδοτικότητας). - Διαρκής εκπαίδευση των υπαλλήλων και των στελεχών της Περιφέρειας. - Εξωστρέφεια και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών της Περιφέρειας. - Ανάπτυξη λογισμικού αρχειοθέτησης και γεωαναφοράς, σε επίπεδο Περιφέρειας, των υποδομών, της πρωτογενούς & δευτερογενούς παραγωγής και του τριτογενούς τομέα. - Ενδυνάμωση της συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Τ.Ε.Ι Ηπείρου. - Βελτίωση της προσβασιμότητας των παρεχόμενων ηλεκτρονικών και φυσικών υπηρεσιών σε ΑμεΑ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Παραχώρηση πολλών νέων αρμοδιοτήτων προς την Περιφέρεια σε συνάρτηση με την μη απλοποίηση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας.

Με βάση αυτά τα στοιχεία στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου και τα σημαντικότερα στοιχεία του σχεδιασμού της,

5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Το αναπτυξιακό όραμα συμπληρώνεται από την προσπάθεια να υλοποιηθεί μία στρατηγική «Εξυπνης Εξειδίκευσης», η οποία στηρίζεται σε επιλεγμένους κλάδους στους οποίους η Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Οι τομείς εστίασης του ενδιαφέροντος είναι οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- 1) Υγεία και παράλληλα Ευεξία
- 2) Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, στη συνέχεια ΤΠΕ και παράλληλα νεανική επιχειρηματικότητα
- 3) Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και παράλληλα Δημιουργική Οικονομία
- 4) Πρωτογενής τομέας και στη συνέχεια μεταποίηση, αγροδιατροφή και γαστρονομία.

Για το νέο Αναπτυξιακό Μοντέλο του έθνους μας, που δημιουργήθηκε για το 2021, η επίτευξη του οράματος θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμη γιατί αναγνώρισε την τουριστική βιομηχανία με τον πρωτογενή τομέα ως κρίσιμους τομείς για την ανασυγκρότηση της οικονομίας της περιοχής. Επιπρόσθετα, σημαντική είναι η εμπλοκή της Περιφέρειας στη Μακροπεριφερειακή Στρατηγική της Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR. Το ενδιαφέρον για την πρωτοβουλία αυτή επικεντρώθηκε στην προώθηση πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο της ενίσχυσης της γαλάζιας οικονομίας στην παράκτια περιοχή, καθώς και στην ενσωμάτωση και αρμονική λειτουργία του τουρισμού, των μεταφορών και άλλων δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της διατήρησης και διατήρησης και αποτελεσματική διαχείριση του τοπίου. Το αναπτυξιακό όραμα περιλαμβάνει ουσιαστικά μια ολοκληρωμένη χωρική προσέγγιση, που την χρησιμοποιεί για την αξιοποίηση των διαφόρων ευκαιριών για τα διάφορα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης, με βάση την πρωτοβουλία των τοπικών κοινωνιών για ολοκληρωμένες δράσεις με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και την υλοποίηση διαφόρων ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

5.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

5.1.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Για την υλοποίηση του Αναπτυξιακού Οράματος, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η ανάδειξη των παρακάτω 5 Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ).

- Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της καινοτομίας (ΣΣ1).
- Προστασία του περιβάλλοντος και επιδίωξη της αειφόρου ανάπτυξης (ΣΣ2).
- Ενίσχυση των διαφόρων υποδομών μεταφορών (ΣΣ3).
- Ενίσχυση των υποδομών των τομέων της εκπαίδευσης, της υγείας και της πρόνοιας (ΣΣ4).
- Ανάπτυξη των κατοίκων σε συνδυασμό με την προώθηση της Κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση διακρίσεων (ΣΣ5).

Καθώς πρόκειται για μια από τις φτωχότερες περιφέρειες σε όλη την Ευρώπη, απαιτείται να διαφοροποιήσει την προσέγγισή της προκειμένου να επιδιώξει την οικονομική ανάπτυξη. Ως πιο σημαντικές στρατηγικές επιλογές προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση μπορούν να θεωρηθούν οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- η ενίσχυση των υποδομών μεταφορών και η προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος και επίτευξης της αειφόρου ανάπτυξης
- ενίσχυση των υπηρεσιών και υποδομών στον κοινωνικό τομέα
- ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας ως προς τους τομείς της καινοτομίας και των ΤΠΕ

Πιο συγκεκριμένα, πιστεύεται ότι στρατηγικός στόχος της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας όσον αφορά την ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ. Η δημιουργία «έξυπνης εξειδίκευσης» θα αποτελέσει το επίκεντρο των προσπαθειών για την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, τη βελτίωση της ποικιλομορφίας των ανθρώπινων πόρων και την αύξηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε αναπτυσσόμενους περιφερειακούς οικονομικούς τομείς.

Μέσα από προσπάθειες ενημέρωσης των πολυάριθμων υποδομών που συνδέονται με την ανάπτυξη των ΤΠΕ, η Περιφέρεια θα επιδιώξει ταυτόχρονα σε αυτό το πλαίσιο τη διάδοση της πληροφορίας σε όλη την περιοχή και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στην προώθηση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας σύμφωνα με τις παγκόσμιες προβλέψεις στον τομέα αυτό. Λόγω της λειτουργίας γνωστών ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων, η ακαδημαϊκή κοινότητα μπορεί να θεωρηθεί ότι παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια ανάπτυξης της γνώσης (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

Η Ήπειρος βρίσκεται σε ισχυρή θέση στην προσπάθεια επέκτασης του κλάδου της Οικονομίας της Γνώσης χάρη στα εξειδικευμένα Ιδρύματα. Η ολοκλήρωση επενδύσεων στις υποδομές των τομέων των μεταφορών, του περιβάλλοντος και της ενέργειας μπορεί να ληφθεί υπόψη ως σημαντική συνιστώσα στο συγκεκριμένο σενάριο. Η προστασία μιας συγκεκριμένης βιομηχανίας και η κίνηση προς μια οικονομία που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως φιλική προς το περιβάλλον μπορεί να δοθεί προτεραιότητα από την άποψη του περιβάλλοντος. Για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων το ενδιαφέρον εστιάζεται στις εξής παραμέτρους (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- προώθηση στο πλαίσιο αυτό της απαιτούμενης της αστικής αναζωογόνησης
- βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και ταυτόχρονα της διαχείρισης των υδάτων
- διαχείριση με αποτελεσματικό τρόπο του τομέα των αποβλήτων

Η υλοποίηση σημαντικών περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών θεωρείται επίσης κρίσιμη. Οι πολιτικές που περιλαμβάνουν ενεργά υποεκπροσωπούμενους πληθυσμούς στην αγορά εργασίας, ενσωματώνουν την κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα υποστηρίζουν ευάλωτες ομάδες, προάγουν την ισότητα ευκαιριών και χτίζουν την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα, θεωρούνται όλες ζωτικής σημασίας σε αυτό το πλαίσιο. Η εξασφάλιση ίσης πρόσβασης σε υποδομές και ιατρική περίθαλψη για όσους κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η αποτελεσματικότητα και ενισχύεται η αποτελεσματικότητα του συστήματος υγείας μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντικά κριτήρια.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, η παροχή υψηλής ποιότητας υγειονομικής περίθαλψης σε άτομα που ζουν σε λοφώδεις τοποθεσίες, καθώς και σε αραιοκατοικημένες περιοχές και άλλες απομονωμένες αγροτικές κοινότητες με παράλληλη χρήση τεχνολογίας θεωρούνται βασικοί παράγοντες (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

6. Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2014-2020

Η νέα προγραμματική περίοδος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεκίνησε το 2014 (2014-2020). Το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 εγκρίθηκε τον Μάιο του 2014 με συνολικό προϋπολογισμό 20,84 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 26 δισ. ευρώ θα προέρχονταν από δημόσιες πηγές. Η συγχρηματοδότηση θα προέλθει από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, τον ΕΓΤΑΑ και τον ΕΤΗΑ. Όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα που παρουσίασε το έθνος για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 έγιναν δεκτά και υπογράφηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα εγκεκριμένα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) είναι (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- ΕΠ «Ανταγωνιστικότητας, Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας»
- ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη»
- ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια βίου Μάθηση»
- ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»
- ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια».
- ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσες».
- Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, ο αναπτυξιακός στόχος του ΕΣΠΑ δίνει μεγάλη έμφαση στην προσπάθεια βελτίωσης των κοινωνικών και οικονομικών υποδομών του έθνους με παράλληλη τόνωση της εθνικής οικονομίας. Επιπρόσθετα, υπάρχει ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και στη συνέχεια τη διατήρηση μιας ποικιλίας βιώσιμων θέσεων εργασίας που βασίζονται στην εξωστρέφει, καινοτόμο και ωστόσο έντονα ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα, με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης να χρησιμεύουν ως σημαντικό κριτήριο σε πολλές περιπτώσεις και να δίνουν έμφαση στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε άλλα (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018).

ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ)

Με την επανέναρξη του σχεδιασμού της νέας Προγραμματικής Περιόδου για την πορεία της χώρας προς το 2020 μέσα από την ανάπτυξη, δημιουργήθηκε το επιχειρηματικό πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα, καθώς και την καινοτομία. Για την υλοποίηση του, αξιοποιήθηκαν από το πρόγραμμα 3,65 δις ευρώ από την Ε.Ε, και 4,67 δις ευρώ από την δημόσια δαπάνη. Στόχος είναι με τον τρόπο αυτό η χώρα μέσα από διάφορους παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς τομείς της οικονομίας συνδυάζοντας την έρευνα και την καινοτομία, άλλα και με τη δημιουργία της Έξυπνης Εξειδίκευσης να εμφανίζει μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των περιφερειών και να προωθήσει την ευημερία των πολιτών της. Αυτό μπορεί να γίνει με τις εξής δράσεις (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

Για την επιχειρηματικότητα

- Μέσα από την ανάπτυξη των πολιτών, των γνώσεων ταυτόχρονα με τις δεξιότητες τους αλλά και την ικανότητα τους να μπορούν να προσαρμόσουν τις επιχειρήσεις στις διαρκείς απαιτήσεις και αλλαγές
- Συνεργασία του Δημόσιου αλλά και του Ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να αναπτυχθούν η έρευνα και η καινοτομία, οδηγώντας το ανθρώπινο δυναμικό σε μια συνεχή εξέλιξη.
- Ενίσχυση-στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσα από τα οικονομικά προγράμματα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ανάπτυξη του ΑΕΠ της χώρας.
- Ενίσχυση των ποικίλων μορφών τουρισμού.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων και των δράσεων για στροφή στην προσπάθεια να αξιοποιηθούν άλλες πηγές ενέργειας.
- Δημιουργία του κατάλληλου κλίματος για την εξάλειψη της ανεργίας, μέσα από την δημιουργία διαρκών θέσεων εργασίας.

Μηχανισμοί στήριξης της επιχειρηματικότητας:

- Συνεχής εκσυγχρονισμός των συστημάτων, με στόχο την ανανέωση της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης και κατά συνέπεια την εξάλειψη της γραφειοκρατίας και των εμποδίων της

- Ανάπτυξη των δομών και υποδομών που έχουν άμεση σχέση με τη λειτουργία των επιχειρήσεων και την ανταγωνιστικότητα της χώρας, δίνοντας έμφαση στην ανανέωση του δικτύου και στην επέκταση των ευρυζωνικών υπηρεσιών και δικτύου υψηλής ταχύτητας.
- Προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας σύμφωνα με το φυσικό κεφάλαιο αλλά και την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.

ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

Το πρόγραμμα ξεχωρίζει ως πολυτομεακό και πολυταμειακό (ΕΤΠΑ και ΤΣ) και χρηματοδοτεί τις πιο κρίσιμες υποδομές στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος μέσω αυτών των ταμείων. Στα 13 ΡΕΡ δίνεται ένα μέρος του προϋπολογισμού που σχετίζεται με το περιβάλλον και προέρχεται από το Ταμείο Συνοχής με τελικό σκοπό τη διαχείρισή τους από τις Περιφέρειες για την υλοποίηση ως επί το πλείστον σημαντικών έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων. Σε ό,τι αφορά τον κλάδο των μεταφορών, το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη 2014-2020» έχει τις ακόλουθες κορυφαίες προτεραιότητες (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- προώθηση της δυνατότητας να ολοκληρωθούν οι υποδομές του βασικού ΔΕΔ-Μ
- προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και παράλληλα ενίσχυση της δυνατότητας εκσυγχρονισμού του συστήματος μεταφορών,
- βελτίωση της οδικής ασφάλειας,
- ανάπτυξη βιώσιμων και παράλληλα διαφόρων οικολογικών αστικών μεταφορών, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό την ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Ως τρόπος προώθησης της προσπάθειας για τη μετάβαση του έθνους μας σε μια φιλική προς το περιβάλλον οικονομία, οι στόχοι του περιβαλλοντικού τομέα αφορούν την προσπάθεια προστασίας και αξιοποίησης του περιβάλλοντος. Επίσης όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν, υποστηρίζοντας τη δημιουργία διαφόρων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στους περισσότερους τομείς της οικονομίας.

Η προώθηση των επιχειρηματικών προοπτικών και η διευκόλυνση της προσέλκυσης επενδύσεων πρέπει να έχουν ταυτόχρονα προτεραιότητα στον συγκεκριμένο περιβαλλοντικό τομέα. Οι πιο σημαντικοί στόχοι για το περιβάλλον είναι οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Ικανοποίηση των απαιτήσεων του περιβαλλοντικού κεκτημένου της ΕΕ στους δύο τομείς των Αποβλήτων και των Υδάτων.
- Προσαρμογή στην απαιτούμενη κλιματική αλλαγή, σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ενδιαφέροντος για την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων.
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.
- Βιώσιμη αστική ανάπτυξη και επίσης αστική αναζωογόνηση.

ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Οι στόχοι του ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού ,Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση είναι οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018) :

- Ανάπτυξη και αξιοποίηση των διαφόρων δεξιοτήτων των ατόμων και ταυτόχρονα ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας.
- Αντιμετώπιση της ανεργίας καθώς επίσης και αύξηση της βιώσιμης απασχόλησης για όλους.
- Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων
- Καταπολέμηση της ανεργίας, καθώς επίσης της φτώχειας και περιορισμός του κοινωνικού αποκλεισμού, σε συνδυασμό με την απασχόληση και την ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας δίνοντας έμφαση στη λήψη βραχυπρόθεσμων μέτρων σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας για το σύνολο των εργαζομένων και κατά κύριο λόγο για τους ανέργους

- Ανάπτυξη των γνώσεων και παράλληλα των δεξιοτήτων των εργαζομένων, κυρίως των ατόμων με μειωμένα τυπικά προσόντα, επιδιώκοντας την ένταξη ή συχνά και την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.
- Μείωση της ανεργίας των νέων ηλικίας 15-29 ετών, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό την είσοδο στην αγορά εργασίας και ενισχύοντας παράλληλα τις δεξιότητες τους
- Εκσυγχρονισμός και περαιτέρω ενίσχυση των διαφόρων θεσμών που επικρατούν στο πλαίσιο της αγοράς εργασίας.
- Εναρμόνιση της επαγγελματικής και παράλληλα της οικογενειακής ζωής.
- Ένταξη ή και συχνά επανένταξη στην αγορά εργασίας ωφελούμενων στο πλαίσιο της προσπάθειας να εφαρμοστεί πιλοτικά ο θεσμός του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος».
- Μείωση της σχολικής διαρροής, κατά κύριο λόγο σε περιοχές, όπου εμφανή είναι υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου
- Ενδυνάμωση των διαφόρων δεσμών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και στη συνέχεια με τον επιχειρηματικό κόσμο.
- Ενίσχυση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, προωθώντας τις δράσεις έρευνας και καινοτομίας και ενδυναμώνοντας το ανθρώπινο ερευνητικό δυναμικό
- Αναβάθμιση του συστήματος Διά Βίου Μάθησης σε συνδυασμό με την αύξηση της συμμετοχής σε αυτήν.

ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα

Οι στόχοι του ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα είναι οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Ενίσχυση της οργανωτικής, θεσμικής και παράλληλα επιχειρησιακής ικανότητας της δημοσίας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσα από την ενίσχυση της δυνατότητας να προωθηθούν οι απαιτούμενες παρεμβάσεις που θα μεταβάλλουν τη

δομή την οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων.

- Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα με απώτερο στόχο τον μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες και καθιστώντας με τον τρόπο αυτό τη Διοίκηση πιο αποτελεσματική και αποδοτική.
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα, μέσω: της κατανομής με ορθολογιστικό τρόπο των ανθρώπινων πόρων και μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των στελεχών της διοίκησης καθώς και της παροχής ποικίλων αναβαθμισμένων υπηρεσιών κατάρτισης/εκπαίδευσης, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό την ατομική ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ανταπόκρισή του στις αυξημένες ανάγκες.

ΕΠ Τεχνική Βοήθεια

Το πρόγραμμα αυτό θεωρείται πολυταμειακό (ΕΠΠΑ, ΕΚΤ και ΤΣ) και δίνει έμφαση στην υποστήριξη της λειτουργίας και της εφαρμογής όλων των ΕΠ που επιλέγονται να χρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (Περιφέρεια Ηπείρου. 2018).

Οι πιο σημαντικοί στόχοι του ΕΠ Τεχνική Βοήθεια παρουσιάζονται στη συνέχεια:

- Ενίσχυση των ποικίλων συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και παράλληλα συντονισμού της εφαρμογής των διαφόρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.
- Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των διαφόρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των ποικίλων επιτελικών δομών των Υπουργείων.
- Ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων φορέων, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων.

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Το πρόγραμμα είναι πολυτομιακό και μονοταμειακό (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης - ΕΓΤΑΑ).

Το ΠΑΑ δίνει έμφαση στην υλοποίηση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και παράλληλα της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα, μέσω της μετάβασης σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγροδιατροφικό σύστημα και παράλληλα μέσω της ενίσχυσης της προστιθέμενης αξίας των διαφόρων αγροτικών περιοχών. Από το συγκεκριμένο πρόγραμμα εκχωρείται στις Περιφέρειες της χώρας μας για διαχείριση ποσοστού περίπου 30%. Οι στόχοι του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης είναι οι εξής (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- Δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και παράλληλα βιώσιμου αγροδιατροφικού συστήματος
- Προαγωγή της αειφορίας του αγροδιατροφικού συστήματος και των διαφόρων αγροτικών περιοχών
- Δημιουργία βιώσιμων και παράλληλα πολυλειτουργικών αγροτικών περιοχών

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται κυρίως με τις εξής δράσεις (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018):

- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος, αλλά και ενίσχυση της αλυσίδας αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων
- αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς επίσης και ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας
- προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, αλλά παράλληλα και προσαρμογή με τον τρόπο αυτό στην κλιματική αλλαγή
- παροχή βασικών υπηρεσιών και ταυτόχρονα αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο
- διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης σε συνδυασμό με την ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις διάφορες αγροτικές περιοχές.

ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα

Οι κύριοι στόχοι του ΕΠ αφορούν ουσιαστικά την προσπάθεια να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα της υδατοκαλλιέργειας και παράλληλα του τομέα της μεταποίησης. Επίσης σημαντική θεωρείται η προσπάθεια διασφάλισης της βιωσιμότητας της θαλάσσιας αλιείας και της βιώσιμης ανάπτυξης των περιοχών που εξαρτώνται σε παραδοσιακό επίπεδο από την αλιεία. Το πρόγραμμα αναφέρεται παράλληλα στην ανάγκη προστασίας και αποκατάστασης όχι μόνο του θαλάσσιου περιβάλλοντος αλλά παράλληλα με τον τρόπο αυτό και των διαφόρων έμβιων πόρων. Τέλος, σημαντικός θεωρείται και ο έλεγχος των διαφόρων αλιευτικών δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των γνώσεων ως προς την κατάσταση, στην οποία βρίσκεται το θαλάσσιο περιβάλλον (Περιφέρεια Ηπείρου, 2018)

7. Αναπτυξιακά προγράμματα Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημαντική θεωρείται η συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου στη Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR, η οποία τον Ιούνιο του 2014 εγκρίθηκε από την Ε.Ε. και στοχεύει στην προώθηση διαφόρων βιώσιμων πρακτικών, με πιο σημαντική την ανάπτυξη στον παράκτιο χώρο στο πλαίσιο της «γαλάζιας» οικονομίας. Ο τουρισμός, οι μεταφορές και παράλληλα στο πλαίσιο αυτό οι απαιτούμενες δραστηριότητες προστασίας και αποδοτικής διαχείρισης των ποικίλων οικολογικών και πολιτιστικών πόρων αυτής της περιοχής εντάσσονταν στο πρόγραμμα (Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 2014-2020).

Τα πολυμερή προγράμματα στα οποία συμμετέχουν οι ελληνικές περιφέρειες είναι τα εξής:

- MED(διακρατικό)
- MED ENI CBC (διακρατικό)
- Black sea basin ENI CBC (διασυνοριακό)
- INERREG EUROPE (διαπεριφερειακό)
- Balkan Mediterranean (διακρατικό)

8. Στρατηγικός σχεδιασμός

8.1 Γενικά

Γνωρίζοντας ότι η Ήπειρος είναι μια από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας, θα πρέπει να εστιάσουμε στην αναστροφή της κατάστασης.

Ξεκινώντας από τις ορεινές περιοχές¹

1. Την αναδιοργάνωση της αγροτικής ασχολίας, με επίκεντρο τις μεθόδους και τα μέσα βελτιώσεις της καλλιέργειας, στην συσκευασία και πιστοποίηση στην ποιότητα του προϊόντος, στην προώθηση των προϊόντων στην αγορά. Συνδυασμός της αγροτικής παραγωγής με τον αγροτουρισμό.
2. Ανάδειξη όλων των μορφών τουρισμού της εκάστοτε περιοχής, μέσα από την εύρεση και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.
3. Στήριξη των μικρών επιχειρήσεων μέσα από την υγιή συνεργασία του πρωτογενούς τομέα παραγωγής αλλά και του τουρισμού. Την συνεχή δημιουργία νέων καναλιών συνεργασίας μεταξύ άλλων μικρών επιχειρήσεων και την εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού.
4. Συγκρότηση σημείων εξυπηρέτησης των πολιτών σε απομακρυσμένα σημεία, για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους, συνδέοντας τους έτσι με το αστικό κέντρο, και την δημιουργία υποδομών για την προσέλκυση κόσμου από τις γύρω περιοχές.
5. Εύκολη σύνδεση των αστικών κέντρων με τις γύρω ορεινές περιοχές. Αυτό θα βοηθήσει και με τη συντήρηση των δρόμων, όπως και με την αντιμετώπιση οποιονδήποτε καταστάσεων μέσα από την βοήθεια της πολιτικής προστασίας(χιονοπτώσεις, καταστροφές).

Για την βοήθεια και την ένταξη των ορεινών περιοχών στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιφέρειας πέρα από τα παραπάνω χρειάζεται και η συνδρομή- ενεργοποίηση των τοπικών φορέων, αλλά και Αναπτυξιακών εταιρειών.

¹ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

8.2 Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)

Με βάση στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση, η Περιφέρεια Ηπείρου διακρίνεται για την ικανότητα ανάπτυξης και ενσωμάτωσης καινοτομίας, καθώς, επίσης, για νέες επιχειρηματικές ιδέες και ταυτόχρονα για την ικανότητα μόχλευσης ιδιωτικών κεφαλαίων στους παρακάτω τομείς:

- Πρωτογενής Τομέας & Μεταποίησης του
- Τομέας της Βιομηχανία της Εμπειρίας
- Τομέας των ΤΠΕ και της Νεανικής Επιχειρηματικότητας
- Τομέας της Υγείας και της Ευεξίας

Ο Τομέας Εμπειρίας δίνει μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας, η οποία ενθαρρύνει σημαντικά τον εναλλακτικό τουρισμό, καθώς και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος με τη χρήση διαφόρων πράσινων τεχνολογιών. Η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής μέσω της χρήσης δημιουργικών συνδυασμών χώρων ανάπαυσης και μάθησης μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της αξίας του τουριστικού προϊόντος, ενώ ο τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική μορφή πολιτικής απορρόφησης καινοτομιών².

Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ³

- Ενίσχυση της έρευνας και παράλληλα της τεχνολογικής ανάπτυξης και επίσης της καινοτομίας. Αναμένεται ουσιαστικά τα ερευνητικά κέντρα και η πανεπιστημιακή κοινότητα μαζί με τις επιχειρήσεις, να επιτύχουν την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων στην αξιοποίηση καινοτόμων ιδεών:
- Προσπάθεια ανάπτυξης επενδύσεων στην υποδομή, τον εξοπλισμό, καθώς, επίσης, και στις πιλοτικές σειρές προϊόντων και στις αναπτυγμένες κατασκευαστικές διαδικασίες, που είναι απαραίτητες για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνα και για δραστηριότητες καινοτομίας, αλλά και για την ανάπτυξη αριστείας.

² <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

³ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

- Εστίαση ενδιαφέροντος στη συνεργασία και παράλληλα στη δικτύωση δραστηριοτήτων και συμπράξεων ανάμεσα σε διαφορετικούς παράγοντες καινοτομίας εργαζομένων στον ίδιο τομέα, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό την υλοποίηση συνεργειών και μεταφορών τεχνολογίας.
- Επένδυση στην καινοτομία των ΜΜΕ με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητά τους, καθώς στο πλαίσιο αυτό μπορούν να ενισχυθούν οι ΜΜΕ στον Αγροδιατροφικό και στον Τουριστικό τομέα αλλά και στον τομέα των υπηρεσιών υγείας –ευεξίας

Η επέκταση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών είναι επίσης σημαντική. Οι τομείς που υποστηρίζονται από το περιφερειακό σχέδιο για την εφαρμογή της έξυπνης εξειδίκευσης αποτελούν το θεμέλιο για την ενσωμάτωση διαφόρων ΤΠΕ στον τομέα της τοπικής επιχειρηματικότητας. Σημαντική θεωρείται η εφαρμογή μιας περιφερειακής στρατηγικής ΤΠΕ, δίνοντας έμφαση με αυτόν τον τρόπο στους ακόλουθους παράγοντες. Στην Περιφέρεια Ηπείρου, η προσπάθεια σύγκλισης των ΤΠΕ θεωρείται σημαντική τα τελευταία χρόνια, γεγονός που τονίζει την ευρέως διαδεδομένη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο για τους κατοίκους αυτής της περιοχής⁴:

- ενίσχυση της προσφοράς των διαφόρων τοπικά σχεδιασμένων και παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών με ψηφιακό περιεχόμενο
- ενσωμάτωση των ΤΠΕ στον τομέα της τοπικής επιχειρηματικότητας
- διαχείριση και εξοικονόμηση με ορθολογιστικό τρόπο διαφόρων πόρων που διαχειρίζονται οι ΟΤΑ, με πιο σημαντικούς τους τομείς της ενέργειας, του νερού και των απορριμμάτων.
- οργάνωση και αξιοποίηση, καθώς, επίσης και διάθεση των διαφόρων περιφερειακών δεδομένων, με στόχο τον σχεδιασμό και στη συνέχεια την υλοποίηση μίας επιτυχούς αναπτυξιακής πολιτικής, αλλά παράλληλα και τη βελτίωση των συνθηκών για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας
- περιορισμός του διοικητικού κόστους και φόρτου των διαφόρων παρεχόμενων υπηρεσιών. .

⁴ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Το πιο κρίσιμο στοιχείο για τη διασφάλιση της αναπτυξιακής τροχιάς της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην προσπάθεια να αξιοποιηθούν οι περιορισμένοι πόροι σε συνδυασμό με την υλοποίηση όρων εκμετάλλευσης των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και παράλληλα διασφάλισης της υλοποίησης της βιώσιμης ανάπτυξης⁵.

Ενίσχυση Τουρισμού, Πολιτισμού & Δημιουργικής Οικονομίας

Επενδύσεις για την ανάδειξη της τοπικής οικονομίας με την αξιοποίηση του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος.

Πρώτη προτεραιότητα: Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη

Η στρατηγική για τη δημιουργία μια οικονομίας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα περιλαμβάνει τις εξής δράσεις ⁶:

- επενδύσεις επιδιώκοντας με την προώθησή τους την ευρύτερη χρήση της σύμβασης ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια και στον οικιακό κτιριακό τομέα
- ενεργειακή απόδοση των διαφόρων δημόσιων κτιρίων και παράλληλα πλήρης ανακαίνιση των κάθε είδους κτιρίων
- αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των μεταφορών κατά κύριο λόγο στις αστικές περιοχές μέσω της δυνατότητας προώθησης διαφόρων καθαρών τεχνολογιών αλλά και με την ανάπτυξη πολυτροπικών συστημάτων αστικών μεταφορών
- παρεμβάσεις αναβάθμισης της ενεργειακής αποδοτικότητας στα διάφορα αστικά κέντρα.

⁵ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

⁶ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

Δεύτερη προτεραιότητα: Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.

Η βιώσιμη ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος θεωρείται ότι μπορούν να προσεγγιστούν ως οριζόντιο και κεντρικό στοιχείο στην Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Παράλληλα οι διάφορες δράσεις υπαγορεύονται τις περισσότερες φορές από την περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε, όπως αυτή αποτυπώνεται στο πλαίσιο του κοινοτικού περιβαλλοντικού θεσμικού πλαισίου. Εξαιτίας αυτού, είναι ζωτικής σημασίας η αποτελεσματική διαχείριση των σκουπιδιών, των αποβλήτων και των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών κεφαλαίων και των πολιτιστικών αγαθών, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας στη διαδικασία. Οι στόχοι της περιοχής στον τομέα των υδάτινων πόρων ενδέχεται να επηρεαστούν από το πόσο καλά υλοποιούνται οι υποδομές, καθώς και τα σχέδια και οι πρωτοβουλίες από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Στον ίδιο τομέα, θεωρείται ότι είναι κρίσιμη η ανάληψη δράσης για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων προκειμένου να δημιουργηθούν οι απαραίτητες υποδομές για την αποχέτευση και την αποτελεσματική επεξεργασία των λυμάτων. Ως πιο σημαντικές δράσεις μπορούν να θεωρηθούν οι εξής⁷:

- Δημιουργία και παράλληλα καθιέρωση ποικίλων πολιτιστικών διαδρομών.
- Σύνδεση των πολιτιστικών πόρων με ιδιωτικά κεφάλαια και παράλληλα διεκδίκηση χορηγιών, επιδιώκοντας την ενίσχυση της σύνδεσης των τομέων του πολιτισμού και του τουρισμού
- Δράσεις προώθησης εξειδικευμένων μορφών τουρισμού
- Δράσεις δικτύωσης διαφόρων τόπων και μνημείων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και παράλληλα δράσεις δικτύωσης των εμπλεκόμενων παραγόντων και φορέων.
- Εφαρμογή ποικίλων στρατηγικών και μέτρων για τον έλεγχο με τον τρόπο αυτό των πιέσεων που μπορούν να ασκηθούν από την ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού
- Ενίσχυση της ελκυστικότητας και παράλληλα της ανταγωνιστικότητας των αστικών κέντρων

⁷ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

Τρίτη προτεραιότητα: Ενίσχυση υποδομών μεταφορών

Στον τομέα των οδικών μεταφορών καθίσταται αναγκαία η κατασκευή τόσο του εθνικού οδικού δικτύου όσο και τμήματος του ΔΕΔ-Μ που διέρχεται από την Περιφέρεια. Σε αυτή την προσέγγιση, εκτιμάται η συνδεσιμότητα με τα μεγάλα αστικά κέντρα, καθώς και με συνοριακούς σταθμούς και πολυάριθμα τουριστικά αξιοθέατα και γραφικές τοποθεσίες. Ταυτόχρονα, είναι ζωτικής σημασίας η επίτευξη οδικής ασφάλειας στα επαρχιακά και εθνικά οδικά δίκτυα. Ωστόσο, η εφαρμογή διαφόρων μέτρων για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας με αυτόν τον τρόπο παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον, δίνοντας έμφαση στην ισορροπία της ζήτησης με την παραγωγή ενέργειας και επιδιώκοντας επίσης τη δημιουργία αρκετών μηχανισμών αιχμής της αγοράς⁸.

Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας

Η Περιφέρεια παλεύει με το ζήτημα της γήρανσης του πληθυσμού, το οποίο, μαζί με το ζήτημα της παρουσίας πολυάριθμων λοφωδών και απομακρυσμένων μητροπολιτικών κέντρων, θέτει μια σειρά από δυσκολίες στα συστήματα μακροχρόνιας περίθαλψης και υγείας. Για τη στήριξη της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης, θεωρείται σημαντικό να γίνουν στοχευμένες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας. Οι ενέργειες που ενδέχεται να ληφθούν για τη μείωση των διαφορών πρόσβασης που αντιμετωπίζουν ορισμένες δημογραφικές ομάδες σε διάφορες υπηρεσίες υγείας θεωρούνται επίσης κρίσιμες.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διαχείριση των θεμάτων υποδομής στέγασης των Ρομά, που δυσκολεύουν την αξιοπρεπή διαβίωση τους και συντελούν στην κοινωνική τους περιθωριοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό, η προσπάθεια διεύρυνσης και εκσυγχρονισμού των κοινωνικών δομών για την αντιμετώπιση των θεμελιωδών απαιτήσεων των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων συμπίπτει με την ανάγκη ενίσχυσης του δικτύου υποδομών υγείας της Περιφέρειας. Υπό αυτή την προοπτική, οι πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη δημιουργία των απαραίτητων κοινωνικών υποδομών και στη διευκόλυνση της αναζήτησης εργασίας των γυναικών μπορούν να θεωρηθούν σημαντικές.

Επιπρόσθετα, κρίνεται ζωτικής σημασίας να τους βοηθήσουμε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των μικρών παιδιών και των ηλικιωμένων, ενώ παράλληλα θα βοηθήσουμε στην

⁸ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

κατασκευή των απαραίτητων υποδομών για τα άτομα με αναπηρία. Αυτές οι πρωτοβουλίες πιστεύεται ότι είναι κρίσιμες για την εκπαιδευτική υποδομή και θα μπορούν να τις χρηματοδοτήσουν⁹:

- τις ελλείψεις που αφορούν τις κτιριακές υποδομές και κυρίως τον υποβαθμισμένο εξοπλισμό, διευκολύνοντας κατά συνέπεια την ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας και τη βελτίωση της προσβασιμότητας σε εκσυγχρονισμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης
- τις ανάγκες σε εξοπλισμό των σχολικών μονάδων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων
- τις ελλείψεις που είναι εμφανείς στις κτιριακές σχολικές υποδομές και για τις τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Σε γενικές γραμμές, σημειώνεται ότι ο αγροτικός και μεταποιητικός τομέας μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Περιφέρειας διασφαλίζοντας την αυτάρκεια της, τροφοδοτώντας το υπόλοιπο έθνος και πραγματοποιώντας ποικίλες εξαγωγές σε άλλες αγορές. Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι η υιοθέτηση της καινοτομίας στον κτηνοτροφικό κλάδο της Ηπείρου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συλλογική τάση. Από αυτή την άποψη, στόχος της περιοχής είναι να δώσει στην Ήπειρο τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί την καινοτομία για την ανάπτυξη και την προώθηση της ιδιαιτερότητας αξιοποιώντας παράλληλα το σήμα των Ηπειρωτικών αγροτικών προϊόντων.

Στη συγκεκριμένη βιομηχανία, πιστεύεται ότι απαιτούνται αυστηρότεροι περιβαλλοντικοί κανονισμοί όχι μόνο για την προστασία του περιβάλλοντος και για την επίδειξη της απαραίτητης οικολογικής ευαισθησίας, αλλά κυρίως για την προστασία της ίδιας της κτηνοτροφίας και για τη διευκόλυνση της ολικής αναδιάρθρωσής της. Ως εκ τούτου, σημαντικός παράγοντας για την επέκταση της οικονομίας της Ηπείρου θα μπορούσε να είναι ο τομέας της εμπειρίας. Είναι πρωτίστως μια δραστηριότητα που υποστηρίζει την ανάπτυξη εξειδικευμένων δραστηριοτήτων που βασίζονται στην καινοτομία, τις νέες τεχνολογίες και τη γνώση, ενώ παράλληλα παρέχει σημαντικές εφαρμογές ολοκληρωμένων συστημάτων συνδυασμένων τεχνολογιών.

Μια μοναδική μορφή πολιτικής καινοτομίας που δίνει έμφαση στην ικανότητα παραγωγής γνώσης ενώ προσθέτει αξία σε έναν τομέα που όχι μόνο αναπτύσσεται αλλά και κάνει χρήση της τεχνολογίας είναι αυτός του τουρισμού. Ο κλάδος της εμπειρίας υπερβαίνει τη βασική

⁹ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

δημιουργία τουριστικών αξιοθέατων. Επιπρόσθετα, πιστεύεται ότι μπορεί να αξιοποιήσει άριστα την ποικιλία γεύσεων και παραδοσιακών συνταγών, που είναι καθοριστικής σημασίας για την περιοχή της πρωτογενούς παραγωγής της Ηπείρου.

Η περιοχή της Ηπείρου διακρίνεται από μια αρκετά μεγάλη αφθονία τόσο φυσικά όσο και πολιτιστικά διαρρυθμισμένων τόπων, που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη διαφόρων εναλλακτικών τουριστικών μορφών. Ένα κρίσιμο συστατικό της ανάπτυξης του πλούτου είναι η ταυτόχρονη χρήση του πολιτιστικού αποθέματος, που περιλαμβάνει τη χρήση τόσο της υλικής όσο και της άυλης ιστορίας καθώς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργικότητας. Συνεπάγονται επίσης την προώθηση μιας σειράς πρωτοβουλιών, οι οποίες πρέπει να είναι κατάλληλα κατασκευασμένες ώστε να χρησιμεύουν ως εργαλεία υποδομής και να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα. Πολυάριθμα ακαδημαϊκά τμήματα δραστηριοποιούνται στους τομείς εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ηπείρου, με σημαντικότερο τον πρωτογενή τομέα. Ακόμη περισσότερο, ο κλάδος της πληροφορικής συμβάλλει σημαντικά στην πανεπιστημιακή έρευνα, δημιουργώντας τουλάχιστον το 80% των νέων εταιρειών που ιδρύθηκαν και δραστηριοποιούνται στο τεχνολογικό πάρκο. Η τεχνολογία της πληροφορίας μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση της νεανικής επιχειρηματικότητας, αλλά μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως αποτρεπτικός παράγοντας για τη σημαντική διαρροή εγκεφάλων που χαρακτηρίζει την περιοχή της Ηπείρου. Για το λόγο αυτό, πιστεύεται ότι η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πλατφόρμας συνεργασίας και καινοτομίας είναι ζωτικής σημασίας και ενδέχεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην περιοχή.

Είναι προφανές ότι η Ήπειρος διαθέτει τους απαραίτητους πόρους και την ακαδημαϊκή βιωσιμότητα στο ιατρικό επάγγελμα. Οι συγκεκριμένοι τομείς μπορούν να θεωρηθούν ως θεμελιωδώς σημαντικοί κινητήρες για την παραγωγή προστιθέμενης αξίας, την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και ταυτόχρονα την αύξηση του πλούτου. Σημειώνεται επίσης ότι η χρήση και εφαρμογή των διαφόρων τεχνολογιών και τεχνογνωσίας που βασίζονται στους πολυάριθμους οριζόντιους τομείς δράσης πρέπει να μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των αντίστοιχων τομέων. Αντίστοιχα, πιστεύεται ότι ο πλούτος δεν πρέπει να δημιουργείται ανεξάρτητα από το περιβάλλον γιατί δεν θα μπορεί να αντέξει για πολύ.

Υποστηρίζεται επίσης ότι η στρατηγική για την εφαρμογή τεχνολογιών πληροφορικής πρέπει να εφαρμοστεί με την απαραίτητη μέθοδο και συστηματικότητα. Η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες. Η εφαρμογή καθαρών και πιο συγκεκριμένα πράσινων

τεχνολογιών μπορεί ταυτόχρονα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, λόγω της γεωγραφικής θέσης της περιοχής, πρέπει να τονιστεί η σημασία των διεθνών συνδέσεων και η βελτίωση της ικανότητας λειτουργίας των παγκόσμιων τεχνολογικών πλατφορμών. Επιπλέον, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την προώθηση των έξυπνων μεταφορών, την επέκταση των υπηρεσιών και τη δημιουργία διαφόρων τομέων υλικοτεχνικής υποστήριξης.

Προώθηση της αγροτικής οικονομικής διαφοροποίησης

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στους εξής τομείς ¹⁰:

- Υποστήριξη διαφόρων πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της γεωργίας και των ποικίλων παραδοσιακών τομέων. Επίσης, υποστηρίζεται ότι σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, το πρόγραμμα LEADER της ΕΕ έχει ασκήσει σημαντική επιρροή στον αναπροσανατολισμό της αγροτικής ανάπτυξης, πέρα από τον τομέα της γεωργικής παραγωγής σε πολλές χώρες της Ευρώπης και θα πρέπει να ενισχυθεί στη χώρα μας σε συνδυασμό με τα ΤΑΠΤοΚ.

Παράλληλα θεωρείται σημαντική η προσπάθεια να μειωθούν ο διοικητικός φόρτος και οι οικονομικές απαιτήσεις που μπορούν να συσχετισθούν με τον τρόπο αυτό με τα συγκεκριμένα προγράμματα. Το ενδιαφέρον παράλληλα πρέπει να εστιαστεί στην προσπάθεια υποστήριξης της ανάπτυξης του αγροτουρισμού σε βασικούς αγροτικούς προορισμούς της συγκεκριμένης περιοχής μέσω της προώθησης των διαφόρων ποιοτικών τουριστικών προϊόντων, καθώς, επίσης, και της σύνδεσης με τις τοπικές βιοτεχνίες τροφίμων και χειροτεχνίας. Παράλληλα σημαντική θεωρείται η προσπάθεια να ενισχυθεί η αξιοποίηση των αγροτικών υποδομών και των υπηρεσιών οικοσυστήματος και στη συνέχεια να ληφθούν οι απαιτούμενες πρωτοβουλίες, για να προβλέψουν και να υιοθετήσουν με τον κατάλληλο τρόπο στρατηγικές με στόχο να σταματήσει η συγκέντρωση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές σε σχέση με τον τρόπο παροχής των υπηρεσιών και των υποδομών

- Ενθάρρυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της αγροτικής οικονομίας. Είναι σαφές ότι οι επιδόσεις Ελλάδας στην ψηφιακή υποδομή παρουσιάζονται άνισες και ελλιπώς ανεπτυγμένες, κατά κύριο λόγο στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Στο

¹⁰ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

πλαίσιο αυτό σημαντική μπορεί να θεωρηθεί και εστίαση του ενδιαφέροντος στην ανάπτυξη έξυπνων πόλεων και περιοχών, εκτείνοντας με τον τρόπο αυτό την κάλυψη με διάφορες ευρυζωνικές υπηρεσίες υψηλών ταχυτήτων, αντιμετωπίζοντας κατά συνέπεια τον ψηφιακό αναλφαριθμητισμό και παράλληλα χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για τη βελτίωση των διαφόρων υπηρεσιών αλλά και για την ευημερία των πολιτών.

- Υποστήριξη της ανάπτυξης διευρύνοντας την έννοια της καινοτομίας με την προώθηση ουσιαστικά καλύτερα συντονισμένων περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Στον αγροτικό τομέα θεωρείται ουσιαστικά ότι οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης μπορούν να εξελιχθούν σε σημαντικό εργαλείο διευκόλυνσης της διαδικασίας να προωθηθεί η ανάπτυξη σε περίπτωση που το πεδίο εφαρμογής των ευκαιριών για χρηματοδότηση μπορέσει να επεκταθεί πέρα από τη συνηθισμένη μορφή προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, επιδεικνύοντας σαφή εξαγωγικό προσανατολισμό

Κατά συνέπεια η έξυπνη εξειδίκευση αφορά ουσιαστικά τους γνώσεις και την εφαρμογή τους, δίνοντας έμφαση με τον τρόπο αυτό στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα¹¹.

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα. Οι στρατηγικές για την ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, των υδατοκαλλιεργειών και του αγροδιατροφικού τομέα της χώρας μας εμφανίζουν τα παρακάτω τρία ιδιαίτερα γνωρίσματα

A) Ανάπτυξη νέων και περισσότερο εστιασμένων μέτρων για τη διαφύλαξη και την ενοποίηση των διαφόρων γεωργικών εκτάσεων. Η ενοποίηση εκτάσεων μπορεί να θεωρηθεί σημαντική για την αναβάθμιση της χωρικής διαμόρφωσης κατοικιών και υποδομών υπηρεσιών, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τον αριθμό των αναποτελεσματικών αγροκτημάτων μικρής κλίμακας και παρέχοντας κατά συνέπεια την ευκαιρία δημιουργίας ποικίλων τοπίων με κατάλληλες συνθήκες, προκειμένου να προωθηθεί η πολυλειτουργική ανάπτυξη αγροτικών περιοχών, δίνοντας έμφαση στην αναψυχή και στον τουρισμό¹².

¹¹ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

¹² <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

Β) Ενίσχυση διαφόρων συμβουλευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών γενικών εφαρμογών σε αγροκτήματα με βάση τη ζήτηση. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες αποκτούν ολοένα και πιο μεγάλη σημασία στις περιφέρειες της χώρας μας εξαιτίας του χαμηλού ποσοστού καινοτομίας και παραγωγικότητας της γεωργίας σε εθνικό επίπεδο. Οι δημόσιες πολιτικές είναι απαραίτητο στο πλαίσιο αυτό να προάγουν τα κατάλληλα συνεργατικά σχήματα στα οποία χρησιμοποιούνται ψηφιακές τεχνολογίες¹³.

Γ) Εκσυγχρονισμός των ομάδων παραγωγών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό την προώθηση της επεξεργασίας, παραγωγής και εμπορικής προώθησης προστιθέμενης αξίας, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της πλούσιας ποικιλομορφίας της γεωργίας και της περιφερειακής ταυτότητας της χώρας μας. Ο δημόσιος τομέας θεωρείται ότι μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικής αξιοποίησης των συλλογικών πρωτοβουλιών και των συνεταιρισμών μέσω της δυνατότητας προώθησης διαφόρων στοχευμένων φορολογικών πολιτικών καθώς επίσης και μέσω της δημιουργίας ενός ευνοϊκού νομοθετικού περιβάλλοντος¹⁴.

- Ενίσχυση της υποστήριξης των ΜΜΕ για τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας. Με επαρκείς πόρους, αυτά τα συμβούλια υποστηρίζεται ότι θα μπορούσαν επίσης να προσδιοριστούν οι διάφοροι τομείς εστίασης με στόχο τη συλλογή και παράλληλα την ανάλυση ποικίλων πληροφοριών που διαθέτουν οι επιχειρηματίες ή εμπεριέχονται σε επιχειρήσεις και δημόσια θεσμικά όργανα, δίνοντας κατά συνέπεια τη δυνατότητα να αναπτύξουν τη συνεργασία μεταξύ περιφερειών και να επιτύχουν καλύτερη σύνδεση των ακαδημαϊκών κύκλων με τις επιχειρήσεις δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη επενδύσεων στην εγχώρια καινοτομία. Αυτό το γεγονός θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό για την υποστήριξη ΜΜΕ καθώς επίσης και για την ενίσχυση της δυνατότητας δημιουργίας επιχειρήσεων σε όλες τις περιφέρειες¹⁵.

¹³ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

¹⁴ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

¹⁵ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

Ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών για τον τουρισμό σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα

Για να αξιοποιήσουν το τουριστικό δυναμικό τους και να το εφαρμόσουν ως ολοκληρωμένη πολιτική, αυτές οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές πρέπει να επεκτείνουν τις τουριστικές τους βιομηχανίες. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως χρήσιμο εργαλείο για τη συγκέντρωση πόρων και τη μεγιστοποίηση της συμμετοχής όλων ταυτόχρονα. Προκειμένου να επιτευχθεί μια επιτυχημένη, καθιερωμένη και ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη, οι προορισμοί χρειάζονται ταυτόχρονα τον δικό τους σχεδιασμό και στρατηγικές.

Σύνδεση του τουρισμού με τις τοπικές αλυσίδες αξίας ως εξής:

A) Δημιουργία ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για την ανάπτυξη και παράλληλα για την προώθηση διαφόρων θεματικών προϊόντων τουρισμού. Η ανάπτυξη των διαφόρων προϊόντων είναι απαραίτητο να μπορεί να αξιολογήσει τη στενή σχέση του τουρισμού με τον πολιτισμό και στη συνέχεια με τη γαστρονομία. Ο τουρισμός ευεξίας και ο ιατρικός τουρισμός αποτελούν παράλληλα σημαντικούς τομείς στη χώρα μας, κυρίως εξαιτίας του προβλήματος της γήρανσης του πληθυσμού, καθώς δημιουργεί μια δημογραφική ομάδα με διαρκώς αυξανόμενη σημασία τόσο ως προς το μέγεθος στην αγορά όσο και ως προς την αγοραστική δύναμη.

B) Προώθηση των ποικίλων διαδικασιών κάθετης παραγωγής για την ενίσχυση με τον τρόπο αυτό της δημιουργίας υψηλής προστιθέμενης αξίας, πιστοποιημένων τροφίμων και επίσης της στήριξης της αγροτικής παραγωγικής βάσης των διαφόρων τουριστικών περιοχών με απώτερο στόχο τη δυνατότητα να αντιμετωπιστούν με επιτυχή τρόπο οι ελλείψεις σε απαραίτητους πόρους που χρειάζονται οι κάτοικοι και οι επισκέπτες αυτής της περιοχής.

Γ) Ανάπτυξη δικτύων αλυσίδων εφοδιασμού σε όλο το έτος σε συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές και με τα διάφορα περιφερειακά κέντρα εφοδιαστικής και διανομής. Ως σημαντικές πολιτικές στο πλαίσιο της προσφοράς για τη βελτίωση του ανταγωνισμού μπορούν να θεωρηθούν ταυτόχρονα η προώθηση των επενδύσεων και η απλοποίηση των διαφόρων κανονισμών, που διέπουν στο πλαίσιο αυτό την επιχειρηματική δραστηριότητα¹⁶.

Δ) Ανάπτυξη μιας συνολικής πολιτικής αγροτουρισμού. Ο αγροτουρισμός ξεκίνησε στη χώρα μας τη δεκαετία του 1980, χωρίς όμως να έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα μία σωστά

¹⁶ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

δομημένη πολιτική για τον τομέα του αγροτουρισμού Αυτή η κατηγορία τουρισμού βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε διάφορες ιδιωτικές πρωτοβουλίες και καλείται στο πλαίσιο αυτό να διαχειριστεί τις περισσότερες φορές πολλές δυσκολίες εξαιτίας της έλλειψης εμπειρίας και των απαιτούμενων επιχειρηματικών δεξιοτήτων, καθώς επίσης και σωστής υποδομής.

Σε μια προσπάθεια συνεργασίας με την τοπική αγροδιατροφική βιομηχανία και την προώθηση του τουρισμού σε διάφορες αγροτικές περιοχές, έχει ήδη αρχίσει να χρησιμοποιεί ποικίλα σήματα ποιότητας. Η συγκεκριμένη πρακτική μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω με την ενθάρρυνση των απαραίτητων δράσεων και διαφόρων περιφερειακών και τοπικών πρωτοβουλιών με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ενίσχυση της ψηφιοποίησης στον τουριστικό κλάδο.

Για να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να δώσουν στους εαυτούς τους την ευκαιρία να πουλήσουν τα προϊόντα τους σε ικανοποιητικό βαθμό σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, είναι απαραίτητο για τους τουριστικούς προορισμούς και τις τουριστικές επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν την ψηφιοποίηση. Τρεις θεωρούνται ως οι πιο κρίσιμοι τομείς δράσης για την ενίσχυση της ψηφιοποίησης στον ταξιδιωτικό και τουριστικό κλάδο, εστιάζοντας αρχικά τα εμπορικά σήματα και την εμπορική προώθηση για βελτιωμένη επικοινωνία με τους επισκέπτες.

Ο πρώτος τομέας είναι η συλλογή πληροφοριών και τα απαραίτητα δεδομένα για την προσφορά και τη ζήτηση στον τουριστικό κλάδο και ο τρίτος τομέας επικεντρώνεται στην εκπαίδευση των εργαζομένων στον κλάδο και την επέκταση της προσφοράς ικανού προσωπικού¹⁷.

¹⁷ <https://www.peproe.gr/blog/news-53/14020-schedio-epicheirisiakou-programmatos-ipeiros-2021-2027>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ/ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα αποτελεί ένα κράτος, το οποίο διακρίνεται για τον ποικιλόμορφο πολιτιστικό της χαρακτήρα, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στη γεωγραφική της θέση αλλά και στη διαρκή ιστορική της πορεία. Ως βασικά συγκριτικά της πλεονεκτήματα μπορούν να θεωρηθούν, η καλή κατάσταση των φυσικών πόρων, οι ποικίλοι βιότοποι, ο πλούτος της πολιτιστικής κληρονομιάς και ύπαρξη τοπίων με υψηλή αισθητική. Τα πλεονεκτήματα αυτά διευκολύνουν την προσπάθεια της χώρας μας να ανταποκριθεί με δυναμικό τρόπο στις διάφορες δυσχερείς κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες. Οι πιο θεμελιώδεις στόχοι του έθνους, η πλειονότητα των οποίων περιγράφονται στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, είναι η προστασία, η προβολή και η εκμετάλλευση των ποικίλων πόρων πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος.

Η Περιφέρεια Ηπείρου ξεχωρίζει για την ύπαρξη ενός σημαντικού πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερα σημαντικό στην προσπάθεια ελέγχου του φαινομένου της αναπτυξιακής της υστέρησης σε σύγκριση με άλλες περιοχές της χώρας. Η εικόνα της περιφερειακής οικονομίας, η οποία ορίζεται από χαμηλούς δείκτες ανάπτυξης, καταδεικνύει ξεκάθαρα τη χαμηλή χρήση πολιτιστικών πόρων. Στη συγκεκριμένη εργασία το ενδιαφέρον εστιάζεται στην παρουσίαση μίας ολοκληρωμένης διαχείρισης των πολιτιστικών πόρων αυτής της Περιφέρειας, χαράσσοντας πολιτιστικές διαδρομές, αναδεικνύοντας με ανάγλυφο τρόπο το πολιτιστικό και φυσικό της απόθεμα. Η χάραξη πολιτιστικών διαδρομών θεωρείται ένα σημαντικό σύγχρονο αναπτυξιακό εργαλείο, ιδιαίτερα σημαντικό για τη διασύνδεση των πολιτιστικών πόρων επιμέρους περιοχών, εντάσσοντάς τους με τον τρόπο αυτό σε ένα καθαρά πιο ευρύ πολιτιστικό δίκτυο, δίνοντας έμφαση στη δυνατότητα επίτευξης της βιωσιμότητας και προώθησης της ορθής αξιοποίησης τους.

Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρήθηκε και ολοκληρώθηκε ένα δίκτυο πολλών θεματικών και πολυθεματικών πολιτιστικών διαδρομών, το οποίο είναι κρίσιμο από την προοπτική της ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου. Το δίκτυο αυτό μπορεί θεωρηθεί ιδιαίτερα σημαντικό για την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα μπορούν να αξιοποιηθούν οι διαθέσιμοι πολιτιστικοί πόροι, προκειμένου οι υπηρεσίες που προσφέρονται, τα προϊόντα που παράγονται και οι αναπτυσσόμενες δραστηριότητες να μπορούν να ανταποκριθούν στη διαρκώς αναπτυσσόμενη ζήτηση.

Τα θεματικά και πολυθεματικά πολιτιστικά προϊόντα απευθύνονται με τον τρόπο σχεδιασμού τους στην εγχώρια αγορά αλλά και σε διεθνείς αγορές, καθώς, επίσης και σε καταναλωτές με άμεση πρόσβαση στην πληροφορία και στην τεχνολογία. Είναι σαφές ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση του τρόπου διαχείρισης των πολιτιστικών πόρων αξιοποιεί σε μεγάλο βαθμό τις υπάρχουσες δομές και τα υφιστάμενα προϊόντα, εμπλουτίζοντας και διευρύνοντάς τα, με απώτερο στόχο τον εκσυγχρονισμό τους και την ενίσχυση του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος.

Με τον τρόπο αυτό θεωρείται ότι μπορούν να ελαχιστοποιηθούν το οικονομικό κόστος και σε αρκετές περιπτώσεις η περιβαλλοντική επιβάρυνση. Οι προτεινόμενες πολιτιστικές διαδρομές μπορούν να συσχετισθούν με άμεσο τρόπο με τους διάφορους τοπικούς πόρους, προσδίδοντας την απαιτούμενη αναπτυξιακή προοπτική και στη συνέχεια αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης Περιφέρειας και αναδεικνύοντας με αποτελεσματικό τρόπο τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Η προσέγγιση της εργασίας βασίστηκε, πέρα από όλα τα άλλα στην ανάδειξη της άρρηκτης σχέσης μεταξύ φυσικού περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά παράλληλα στη βάση της προστασίας και της ανάδειξης των πόρων με βάση τα δύο παραπάνω στοιχεία. Η υλοποίηση πολιτιστικών διαδρομών και η ολοκληρωμένη διαχείριση των πολιτιστικών πόρων αναδεικνύουν το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον, καθιστώντας τα προαπαιτούμενα τόσο για την προσέλκυση τουριστών όσο και για τη διασφάλιση της διατήρησής τους.

Επιπλέον, η τάση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα να αλληλεπιδρούν με το ίδιο το τουριστικό προϊόν μέσω της ανάπτυξης πολιτιστικών δικτύων μπορεί να θεωρηθεί κρίσιμη όσον αφορά τη συνδεσιμότητα των διάφορων τομέων παραγωγής. Τα τοπικά αλιευτικά, κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα, αλλά και τα παραγόμενα προϊόντα από τη μεταποίησή τους, εντάσσονται στο προσφερόμενο προϊόν, αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τον παραδοσιακό αγροτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας της Ηπείρου. Κατά συνέπεια διευκολύνεται η προσπάθεια να ολοκληρωθεί το σύνολο των παραγωγικών τομέων, ενισχύοντας την τοπική απασχόληση και οικονομία.

Πέρα από αυτά μέσα από τον συμπληρωματικό χαρακτήρα των τομέων πολιτισμού και τουρισμού, σημαντική θεωρείται η διαμόρφωση ολοκληρωμένων τουριστικών προϊόντων, τα οποία βασίζονται τις περισσότερες φορές σε διαθέσιμους πολιτιστικούς πόρους, μέσω της ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας σε όλη την Περιφέρεια.

Όλα αυτά θεωρείται ότι μπορούν να υλοποιηθούν, εκτονώνοντας τις διάφορες περιοχές τουριστικής ανάπτυξης με μαζικό χαρακτήρα, που υφίστανται διάφορες πιέσεις σε διαχρονικό επίπεδο αλλά και προωθώντας σημαντικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι οποίες δίνουν έμφαση στο πρότυπο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Με βάση αυτά τα στοιχεία προωθείται η ισόρροπη ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου, ενώ παράλληλα σημαντική θεωρείται η προσπάθεια να ανατραπούν οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες και να ενισχυθεί η περιφερειακή οικονομία. Με βάση τους χρησιμοποιούμενους πολιτιστικούς πόρους, δίνεται επίσης ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη μιας ξεχωριστής πολιτιστικής ταυτότητας στη συγκεκριμένη τοποθεσία. Η ταυτότητα αυτή υποστηρίζεται ότι μπορεί να αποτελέσει στοιχείο της επικοινωνιακής της στρατηγικής, προκειμένου να προωθηθεί η τόνωση της εξωστρέφειάς της. Παράλληλα σημαντική θεωρείται η δημιουργία ενός διακριτού «brand name», με βάση την πολυμορφία και την ποιότητα του προσφερόμενου προϊόντος υπό όρους βιωσιμότητας. Τέλος, θεωρείται ότι η συγκεκριμένη εργασία δίνει έμφαση στην προσπάθεια να αξιοποιηθούν οι ιδιαιτερότητές της Περιφέρειας Ηπείρου μετατρέποντας τις σε πλεονεκτήματα, με τρόπο που θεωρείται ότι μπορεί να διασφαλίσει την κοινωνική συνοχή αλλά και τον σεβασμό στον ιδιαίτερο χαρακτήρα και στα κοινωνικά πρότυπα της Περιφέρειας Ηπείρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργακοπούλου, Ε., (2008), *Τουριστικές επενδύσεις. Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Τουριστική ανάπτυξη. Η περίπτωση της Ηπείρου*, Καλαμάτα
- Γκόντας, Α. & Βλάχος, Κ. (2015), *Αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Ηπείρου : Με έμφαση στην ανεργία τα τελευταία 5 χρόνια (2008 -2012)*, Μεσολόγγι
- Δελλάρης Κ. (2002), *Τεχνολογική προοπτική διερεύνηση στην περιφέρεια Ηπείρου. Συνθετική Έκθεση Συμπερασμάτων*, Θεσσαλονίκη, Επιμέλεια έκδοσης Επιστημονικό & Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου (ΒΙC Ηπείρου)
- Καλαμπούκα, Ε., (2014), *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Συνοχή : Περίπτωση Δυτικής Μακεδονίας*, Μυτιλήνη
- Λιαργκόβας Π. & Παπαγεωργίου Χ. (2017), *Το Ευρωπαϊκό Φαινόμενο: Η ενοποίηση και οι προσπάθειες υλοποίησης της ιδέας*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Τζιόλα
- Περιφέρεια Ηπείρου, (2018), *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Ηπείρου*,
- Πολύζος, Σ., (2011), *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Αθήνα, Κριτική
- Σκαρτσιούνης, Ν., (2017), *Ευρωπαϊκή Ένωση και Περιφερειακές Ανισότητες Βορρά – Νότου*, Αθήνα
- Χρηστάκης Μ. (2006), *Τουριστική και Περιβαλλοντική Μελέτη Περιοχής Ηπείρου*, Επιμέλεια έκδοσης Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και πολιτικών επιστημών, Λοιποί ερευνητές Μπούρτζης Τ., Ροδοθεάτος Γ., Χαρχαλάκης Ε., Φλώρος Π., Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Beck, T. & Levine, R. (2004) Stock markets, banks, and growth; Panel Evidence, *Journal of Banking and Finance*, 28, 423-442

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Πανεπιστήμιο Πατρών. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΛΕΝΗΣ, [2022]